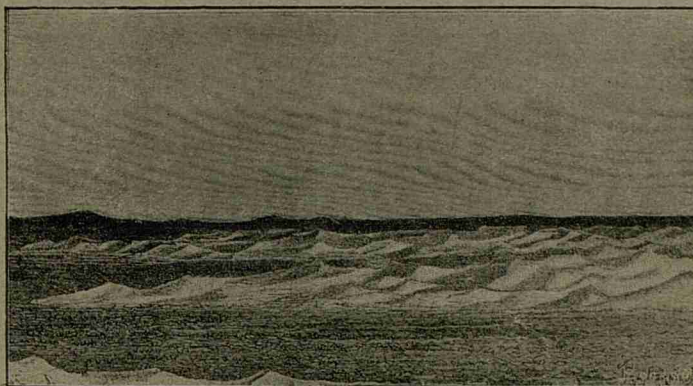

G. T. BUZOIANU

TEXT=ATLAS

G L O B U L

PENTRU

Clasa IV primară urbană

și

Divisia III, Anul II, a școalelor
rurale

*Aprobat de Ministerul Cultelor
și Instrucțiunii Publice, la
concursul de cărți didactice cu
ordinul seria A, No. 10,320 din
22 August 1895*

EDIȚIA X

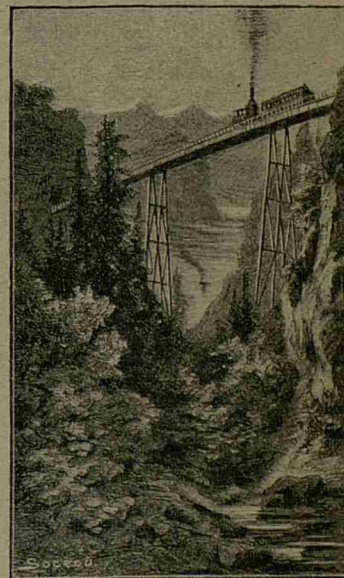
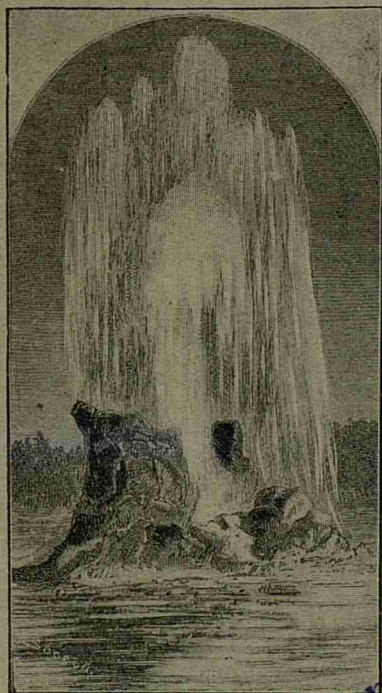
Reaprobată în August 1898

TIPĂRITĂ ÎN 15,000 EXEMPLARE

No.

3

Exemplar gratuit

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Berzei, 59

1904-1905

Prețul Lei 1.50

G. T. BUZOIANU

TEXT-ATLAS

GLOBUL

PENTRU

CLASA IV URBANĂ ȘI DIVISIA III, ANUL II A ȘCOALELOR RURALE

EDIȚIA X

REVĂZUTĂ. — CONȚINE NOI CLIȘEURI ȘI SCHIȚE.

*Aprobat de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice la concursul de cărți didactice
cu ordinul Seria A, No. 10,320 din 22 August 1895.*

REAPROBATĂ IN AUGUST 1898

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Berzi, 59

1904 - 1905

Toate exemplarele vor purta semnătura autorului.

I. T. Buzoianu

GLOBUL

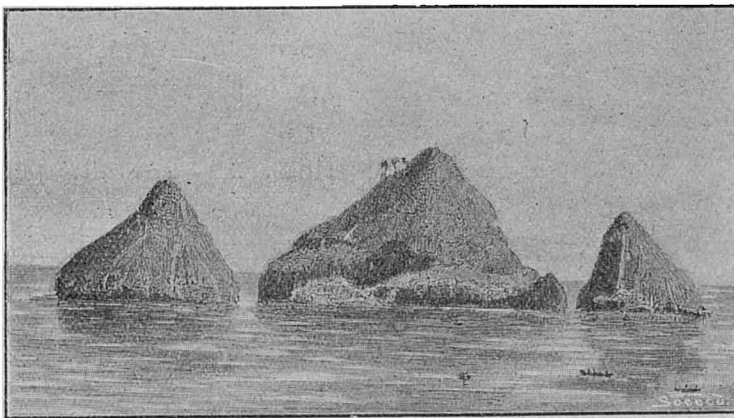
TRIMESTRUL I.

PARTEA I.

REVEDEREA NOȚIUNILOR GENERALE DE GEOGRAFIE FISICĂ

Insule. Pe întinsul mării se găsesc pământuri singuratice, cari sunt învăluite de toate părțile cu apele mării. Aceste pământuri se chiamă insule.

Unele din aceste insule sunt muntoase, altele se arată sub forma de câmpii roditoare, iar altele sunt nisipoase.

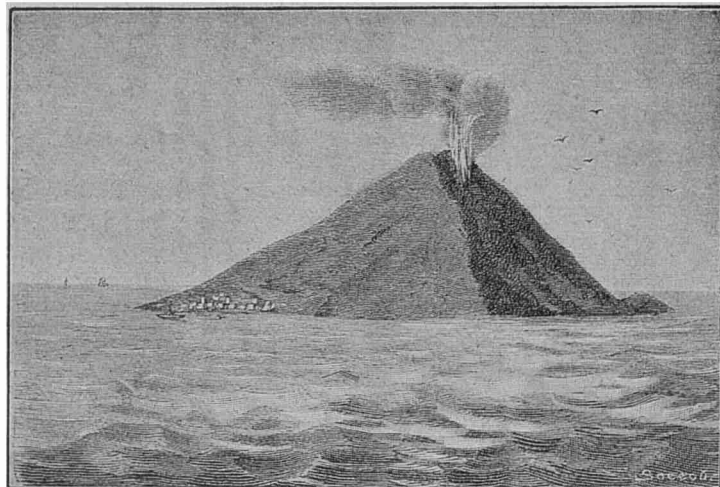

Archipelag

Archipelag. Mai multe insule, apropiate unele de altele, alcătuiesc un *archipelag*.

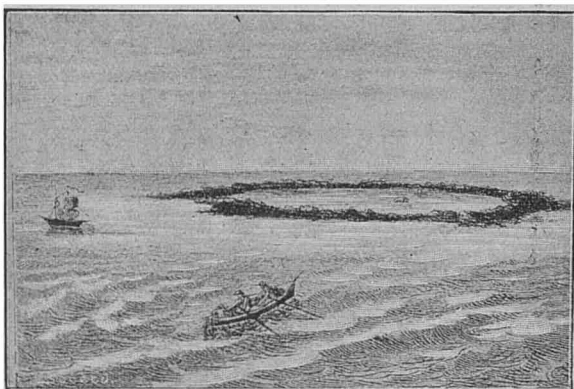
Insulele mici, cuprinse între malurile unui fluviu, sau în mijlocul unui lac, se numesc *ostroave*. Se găsesc asemenea ostroave în mare număr pe Dunăre ;

câteva chiar pe râul Olt. Sunt iarăși multe în delta Dunării și prin lacurile din Dobrogea.

Insula vulcanica

Unele insule din largul mării sunt formate de vulcani, acestea se numesc insule *vulcanice*. Prin alte locuri se găsesc grupuri de insule mici și foarte multe la număr; aceste se numesc *insule de mărgean*.

Insule de mărgean

Istm. Uscatul, care leagă peninsula de continent, este uneori o limbă de pământ mai îngustă, care se chiamă *istm*. Astfel istmul Suez leagă Africa cu Asia.

Cap. Mai adese-ori peninsulele sfârșesc în mare printr'un vârf ascuțit, care se chiamă *cap*. Pe vârful capurilor se așează, când e ne-

Peninsule. Dacă ne uităm pe harta Europei, vedem unele bucăți de pământ care înaintează în mare. Aceste întinderi de pământ se numesc *peninsule*. Ele sunt învăluite de trei părți cu apă, rămânând o singură parte, prin care se leagă de restul continentului. Astfel sunt, peninsulele Italiei Scandinavia și Grecia.

Peninsulă

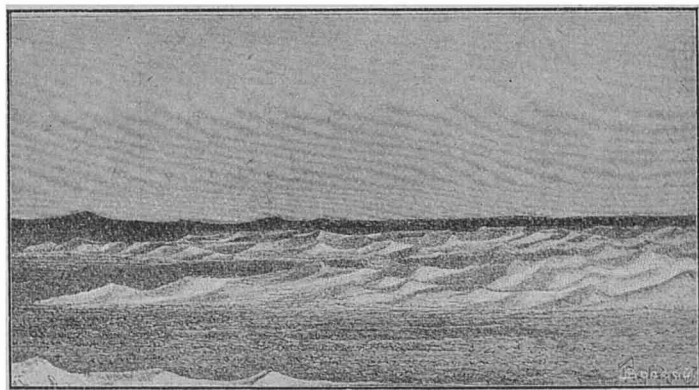
voie, câte un turn luminat, care călăuzește corăbiile în timpul nopții. Fiecare port trebuie să aibă câte un asemenea turn.

Câmpie. Suprafața pământului nu se arată pretutindeni în acelaș fel. Pe unele locuri este ridicată, pe altele însă este netedă. Părțile netede se numesc câmpii sau șesuri.

Câmpie întinsa

Unele șesuri sunt sterpe și acoperite cu nisipuri, acestea se numesc pustii. Prin aceste pustii, uneori la distanțe foarte mari, se găsește câte un loc acoperit

Pustia Sahara. (Dune de nisipuri)

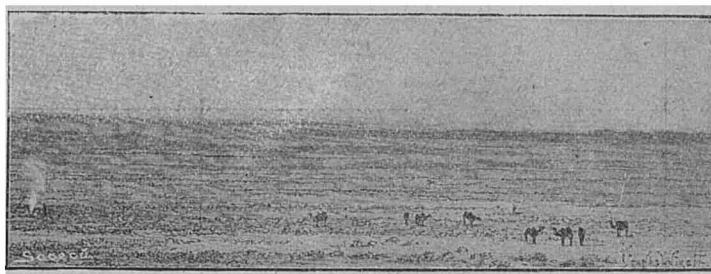
cu iarbă și cu arbori. Aceste locuri se numesc *oaze*. Oazele sunt înconjurată de nisipuri întocmai cum insulele sunt înconjurată de apă.

Pe alte câmpii crește un fel de iarbă subțire, mărunță și deasă, mai cu seamă după ploaie. Acestea se numesc *stepa*.

Prin pustii nu plouă mai nici odată.

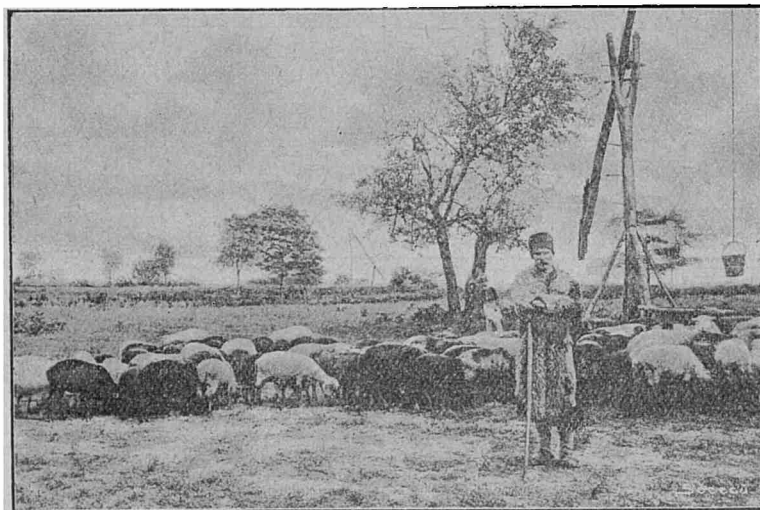
Prin stepe plouă mai rar.

Apa de băut lipsește prin pustii. Izvoare se găsesc numai prin oaze. Prin stepe apa de asemenea se găsește cu anevoe și la mari adâncimi.

Stepa

Câmpiile mănoase, acele cari produc grâne, fănețe și alte vegetale, sunt udate de ploii abundente și sunt străbătute de râuri. Astfel e câmpia țării noastre, care se întinde de la Dunăre până în poalele Carpaților.

Pașuni în câmpie roditoare

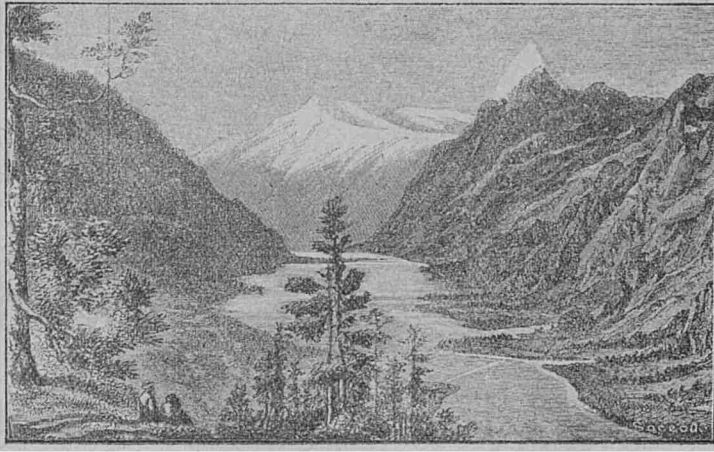
Când nu sunt arate, câmpiile noastre se numesc *țeline*; când se ară odată se numesc *ogoare*; iar când sunt acoperite cu semănături, se numesc *țarine*, *holde* sau *lanuri*.

Podișuri. Sunt unele câmpii foarte ridicate d'asupra luciului mării. Ele sunt rezemate pe munți, întocmai ca podul unei case pe zidurile ei.

Acestea se chiamă *podise*, *tapșane* sau *platouri*.

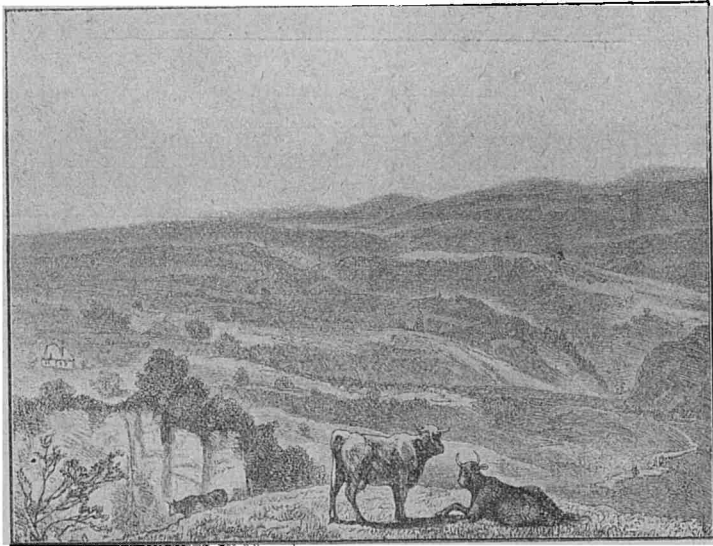
Podișele sunt ori netede ca o câmpie sau stepă, ori brăzdate cu dealuri sau munți.

Dealuri, munți. Dealurile sunt niște ridicături de pământ, mai mici; iar munții niște ridicături mai mari.

Dealuri mari. In fund munți acoperiți cu zăpadă

Peste dealuri oamenii trec fără multă greutate. Munții însă au vârfuri înalte, muchii ascuțiți, râpi și prăpăstii tăiate de ape.

Câmpie cu dealuri în fund

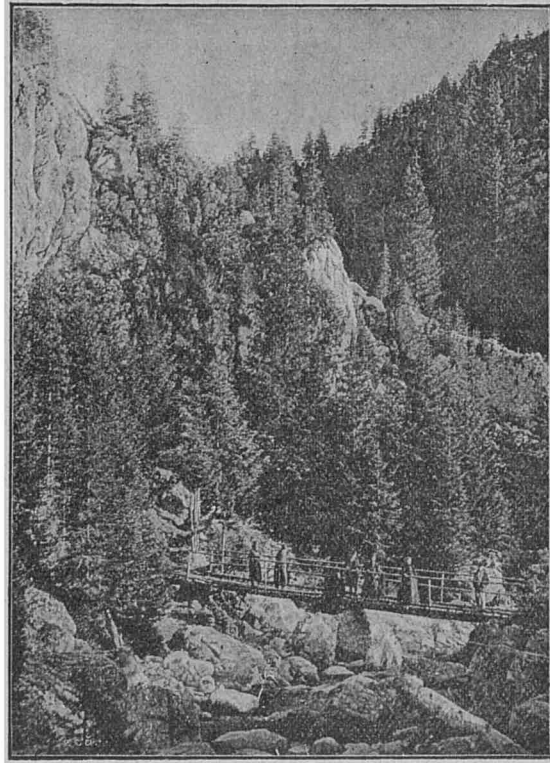
Când mai multe vârfuri se țin legate unul de altul, atunci se formează o *șiră* sau un *lanț* de munți.

Partea muntelui dintre muchie și poală se numește *clindă* sau *povârniș*.

Locul, pe unde lumea trece peste muchie de la un povârniș la altul, se

numește *pas* sau *trecătoare*. Așa am văzut pasurile : Păiuș, Căineni, Bran, Predeal, Oituz, etc.

Munții Bucegi. Prahova

Adese-ori trecătorile pe munți sunt formate de văi adânci, pe unde curg râuri.

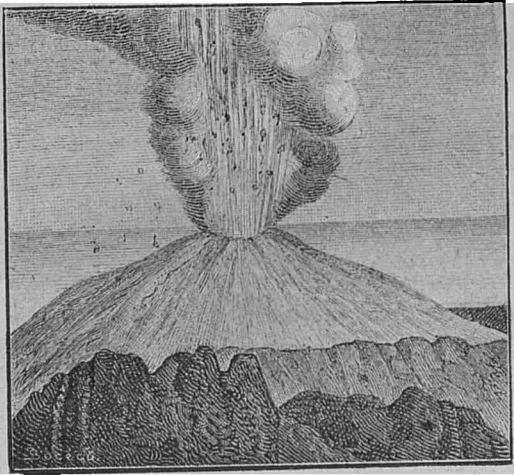

Trecătoare în munții Suceava

Vulcan. Unii munți aruncă prin vârful lor flăcări și un fel de materie topită, numită *lavă*. Acest fel de munți se numesc **vulcani**.

Gura pe unde iese lava se numește *crater*. Lava vine din cuptorul cel mare, care se află în centrul pământului.

Vulcanii cari asvârlă numai apă fiartă, une-ori amestecată cu noroiu, se numesc *Geiseri*.

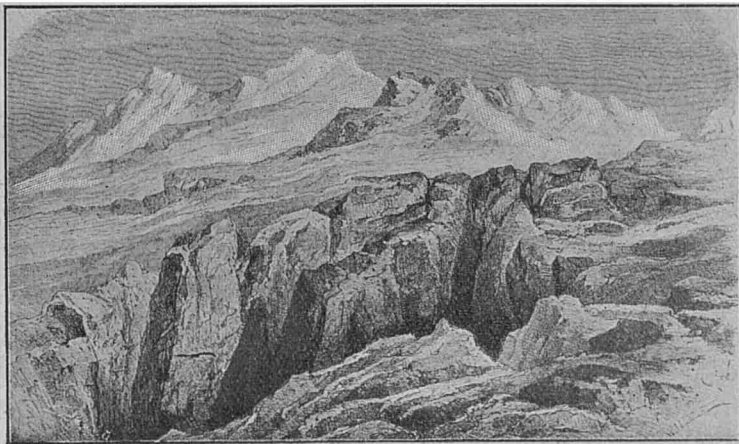
Vulcan

Geiser

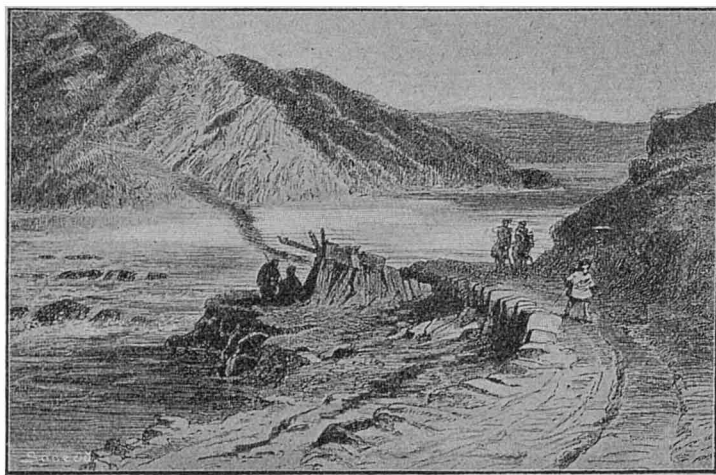
Alți vulcani aruncă un fel de noroiu cenușiu. Ei se găsesc și prin țara noastră, sub forma unor dealuri mărunte, numite *pâcle* (județul Buzău).

O ridicătură mare de pământ, care prezintă tot felul de forme muntoase, se cheamă *masiv* muntos. De pe vârfurile prea înalte, zăpada nu se topește nici-odată. Zăpezile înghețate și îngrădite pe vârfurile munților, se numesc *ghetari*.

Munții Himalaia

Printre două șiruri de munți, se formează totdeauna o **vale**, prin care se scurg apele. În regiunile muntoase văile sunt înguste și adânci; printre dealuri ele sunt mai largi și volumul apelor mai mare; iar la câmpie valea se confundă cu câmpia.

Dunărea la Porțile de fier

O vale, care se prelungește dealungul a două șiruri de munți se numește vale *longitudinală*. Acea vale însă care străbate în curmeziș o șiră de munți, se cheamă vale *transversală*. Ex: valea Oltului e transversală, iar valea Lotrului este longitudinală, pentru că merge în aceeași direcție cu Carpații.

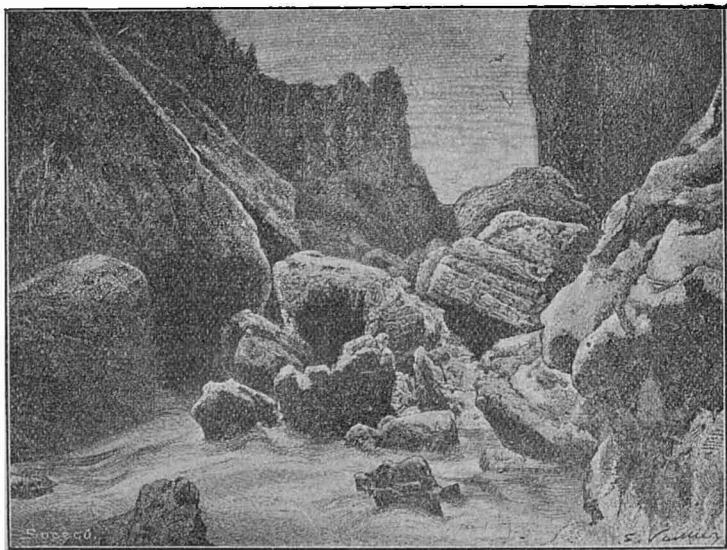
Apele provenite din izvoare, ploaie sau zăpadă, ori

de prin ghețare, se adună în văi și tormează *râulețe*, *râuri* și **fluvii**.

Râulețele din munți curg de obicei foarte repede, atunci ele se numesc *șipote* ori *torente*.

Toate aceste ape: torente, râulețe, râuri și fluvii, se numesc *cursuri de apă* sau *ape curgătoare*, pe câtă vreme la curile se numesc *ape stătătoare*.

Locul de unde pleacă un curs de apă, se numește *izvor*; iar locul, pe unde curge apa, se numește *matcă* sau *albie*. Cele două margini ridicate ale unui curs de apă se cheamă *maluri*. Dacă ne punem cu fața în cotro curge apa, vom avea în dreapta noastră țărniul *drept*, iar în stânga noastră țărniul *stâng*.

Stânci rostogolite de un torent

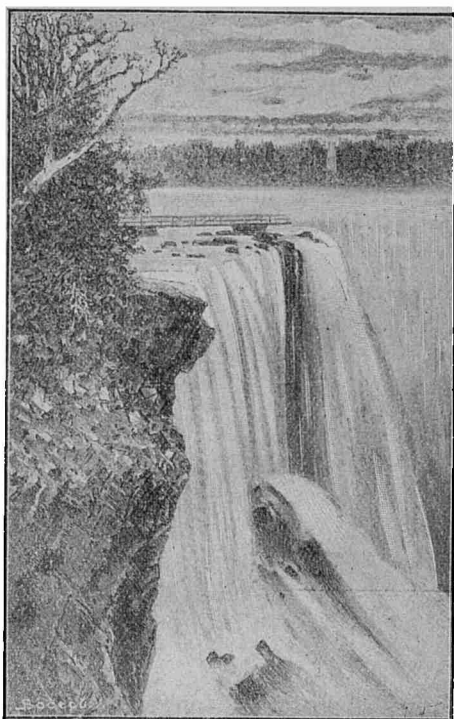
Râurile mai mici care se varsă într'un râu mai mare, sunt *afluenții* acestuia; iar locul unde se împreună se numește *confluență*. În sfârșit, locul unde se îmbucă fluviul cu marea, se cheamă *gură* sau *îmbucătură*.

Când un râu întâlnește în calea sa o treaptă înaltă și apele lui sunt nevoite

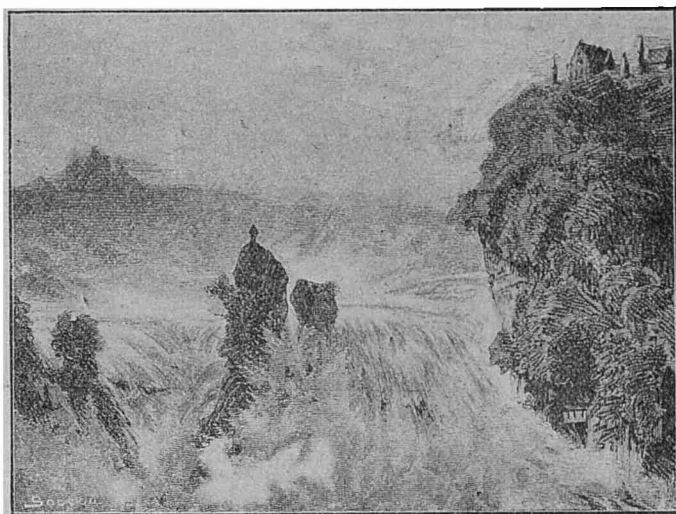
să o străbată, căzând drept în jos, atunci se formează o **cascadă**. Când căderea apelor se repetă pe mai multe trepte și apele se lovesc de stânci, atunci se formează *cataracte*.

Intregul ținut udat de un fluviu și de toți afluenții lui, se chiamă **basinul** aceluia fluviu.

Pentru înlesnire anavigației, or spre a opri

Cascada Niagara

O cataractă

inecurile, la unele râuri li s'au adâncit matca. Prin această operație se chiamă că s'au canalizat. Astfel s'au canalizat: Dâmbovița în București, brațul Sulina, apoi canalul Bega din Timișana și altele. Omul a săpat **canale** și pentru ca să unească două cursuri de apă. Așa e canalul care leagă Dunărea cu Rinul.

Când o cale ferată nu a putut să treacă pe de-asupra unui munte, atunci s'a scobit muntele și s'a construit un *tunel*. Asemenea tunel avem și noi pe calea ferată care duce spre Predeal.

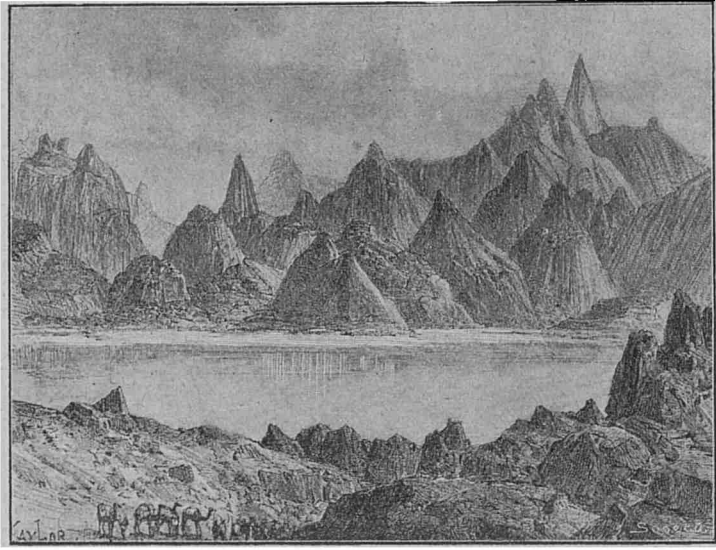
Lac se numește o apă împrejmuită cu pământuri. *Baltă* este un lac mic și puțin mai adânc. Pe câmpii se află și locuri *mocirloase* sau *mlăștinoase*.

Se găsesc lacuri și prin munți. Acestea sunt în totdeauna cu mult mai adânci de cât lacurile din câmpie.

Tunel

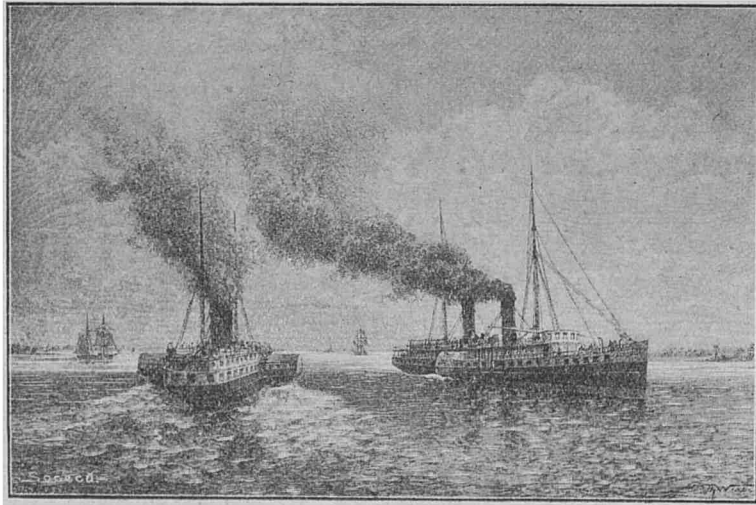
Pe țărmurile joase ale mărilor se formează băltoace, înconjurând grupuri de insule mici și noroite și care se numesc *lagune*.

Lac între munți

O mare întindere de apă se numește *mare*. Exemplu marea Neagră.

Marginea pământului udată de valurile mării se numește *mal*, *țârm* sau *coastă*. Unele țărmuri sunt înalte și stâncoase, altele sunt joase. La țărmurile

Veder a unui luci de mare

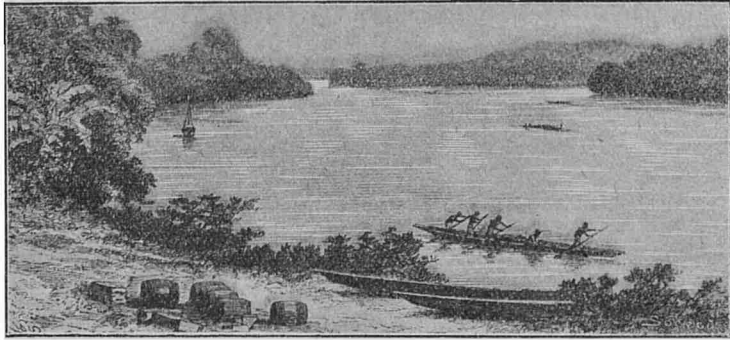
înalte apele mării sunt adânci, iar la cele joase pământul se lasă oblu spre mare, iar apele nu sunt adânci.

Corăbiile care călătoresc în toată vremea pe mare, se apropie cu înlesnire

de țărmurile înalte, pe câtă vreme, la țărmurile joase, trebuie să se oprească departe de largul mării.

Pe malurile joase marea asvârle nisipuri, care formează *dune*. Și unele fluvii mari formează dune pe malurile lor. Astfel face Dunărea mai cu seamă prin județul Dolj.

Pe unele locuri marea roade pământul și apele sale pătrund în scobitură, formând astfel un *golf*. Golfurile formate la gurile fluviilor se numesc *estuarii*.

Un golf

Porturile sunt așezate în totdeauna în fundul unui golf.

Mările care se coprink între continente se numesc **Oceane**.

Oceanele sunt mai mari chiar decât continentele ¹⁾. Ele sunt în număr de cinci: Atlantic, Indian, Pacific, Inghetată arctică și Inghetată antarctică.

Toate fluviile se varsă în mare sau în ocean.

¹⁾ Aci se va arăta elevilor un mapamond.

EUROPA

În jurul țării noastre se află alte țări și mai mari și mai mici. Astfel spre Miază-Noapte și Răsărit se află Rusia, cu mult mai mare. Spre Miază-Noapte și apus Austro-Ungaria. Spre apus Serbia și spre Miază-zi Bulgaria.

Fie-care din aceste țări se vecinește și ea cu alte țări, ca și țara noastră. Toate aceste țări împreună alcătuiesc un continent.

Continent se chiamă așa dar o parte mare de uscat, pe care se află mai multe țări.

Continentul, din care face parte România, se numește **Europa**.

Europa ni se înfățișează ca o peninsulă mare, udată de trei părți cu apă. La Nord se află oceanul Înghețat, la Vest oceanul Atlantic și la Sud marea Mediterană și marea Neagră.

Continentul **Europa** se leagă cu un alt continent, mult mai mare, care se chiamă Asia, prin munții Urali la Est și prin munții Caucas la Sud-Est. Între aceste două șiruri muntoase se află fluviul Ural și marea Caspică, care despart cele două continente.

Marginea Europei este foarte crestată. Apele oceanului pătrund într'însa și fac o mulțime de mări și golfuri.

Mările și oceanele cari scaldă țărmurile Europei sunt: Oceanul *Înghețat Arctic*, la Miază-noapte; oceanul *Atlantic*, la Apus; Marea *Mediterană*, formată de oceanul Atlantic, la Miază-zi; iar la Răsărit, către Asia, se găsește marea *Caspică*.

Mările secundare din Europa sunt:

Marea Baltică și *Marea Nordului*, la Nordul Europei, formate de către oceanul Atlantic;—apoi marea *Mediterană* formează între altele: Marea *Adriatică*, *Arhipelagul*, marea *Marmara*, marea *Neagră* și marea *Azov*, la Sudul Europei.

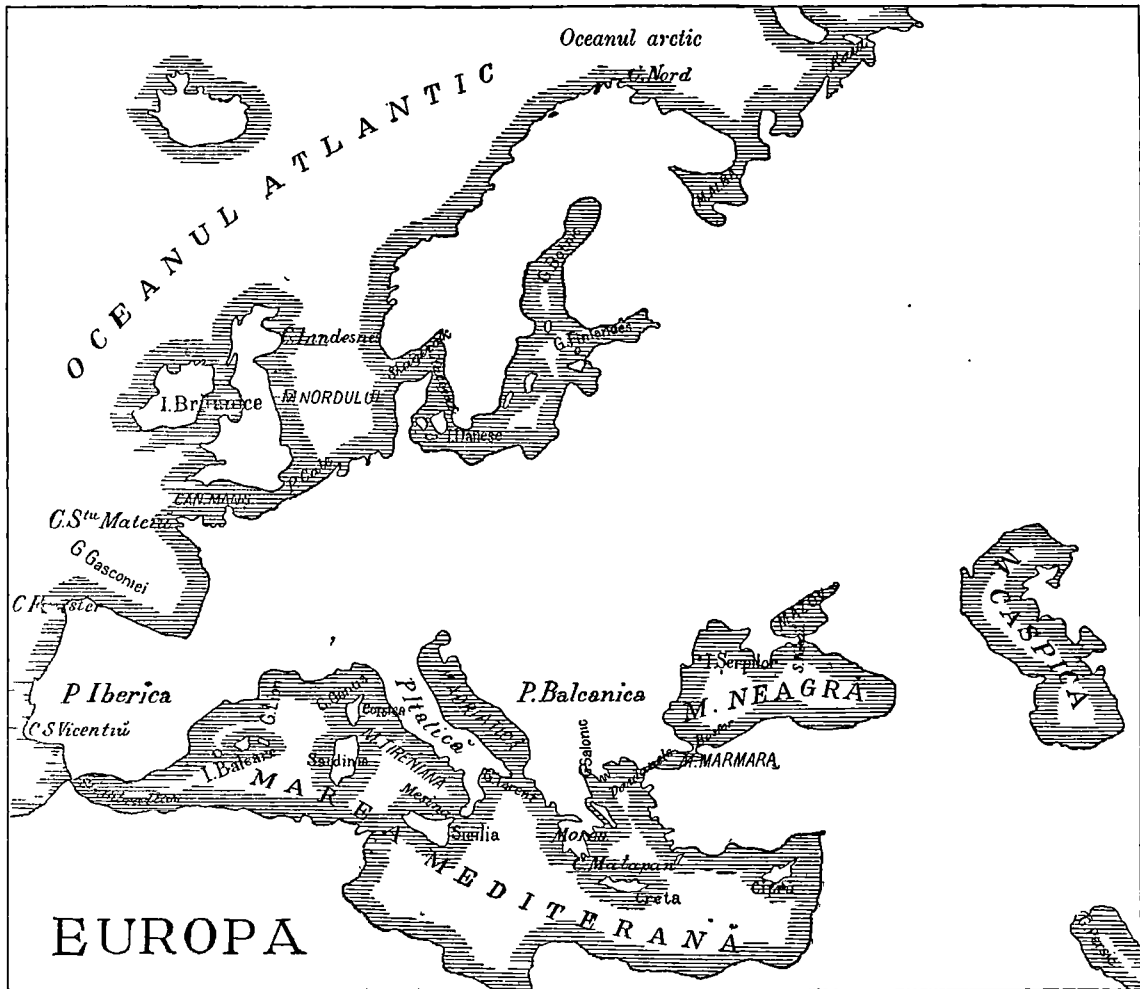
Două treimi din întinderea Europei sunt prinse numai de **peninsule**. Cele mai mari sunt: *Scandinavia*, la Nord; peninsulele *Iberică* (Spania și Portugalia), *Italică*, *Balcanică* și *Crimeea* la Sud.

Peninsula Scandinavică prezintă spre Miază-noapte *Capul Nord*. Afară de

acestea se mai găsesc *St. Vincent* la peninsula Iberică și *Matapan* la Sudul peninsulei Balcanice.

Mările Europei sunt presărate cu nenumărate **insule**. Astfel sunt:

Insulele *Daneze* în marea Baltică, insulele *Britanice*, între marea Nordului și oceanul Atlantic; *Islanda*, în oceanul înghețat; *Corsica*, *Sardinia* și *Sicilia*, Mediterană; *Cicladele*, în Archipelag și insula *Șerpilor* la gurile Dunărei, în marea Neagră.

Marginele Europei

Mările Europei se leagă între dănsese prin **strâmtoari**. Cele mai importante sunt:

Pasul de Cale, în marea Nordului și *canalul la Manș*; strâmtoarea *Gibraltar*, care leagă Mediterana cu Oceanul Atlantic; *Dardanelele*, între *Archipelag* și marea *Marmara*; *Bosforul*, între marea *Marmara* și marea *Neagră*.

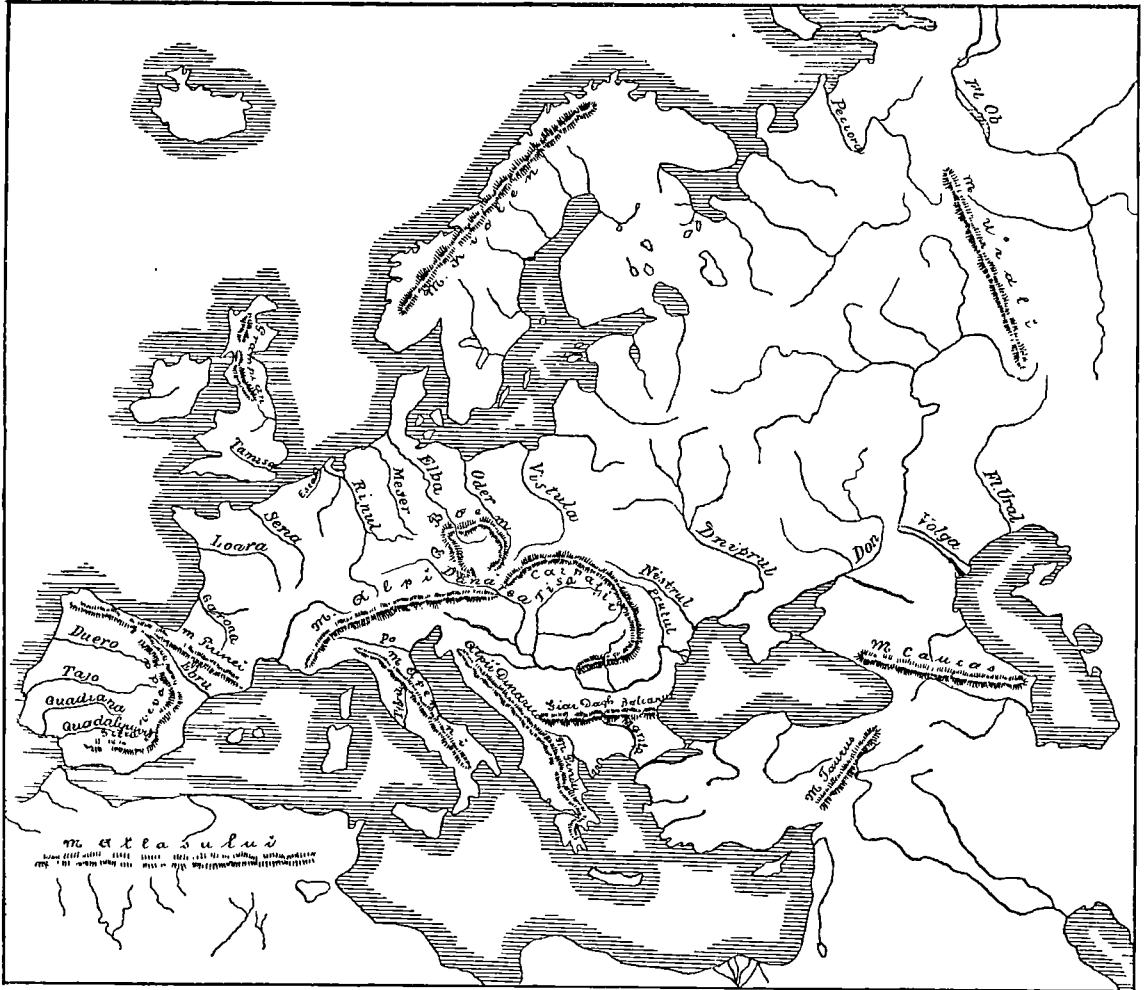

Relieful pământului. Dacă ducem o linie de la capul Nord până la Dardanele, împărțim continentul european în două:

Partea de **Est**, care este o **câmpie** întinsă și partea de **Vest**, care este **muntoasă**.

Șirele de munți cele mai mari sunt: *Pirineii*, între Spania și Franța; *Alpii*, aproape de două ori mai înalți decât Carpații noștri, la Nordul Italiei; *Apeninii* în Italia. Apoi:

EUROPA

Munți și riuri. Linia de împărțire a apelor se va arăta de învățător

Pătratul Boem, în Austria; *Carpații* în Austria și România; *Balcanii* și *Pindul* în peninsula Balcanică; *Dofrinii* în peninsula Scandinavică.

La marginea despre Asia se află munții *Urali*, între Rusia și Siberia și munții *Caucaz*, la sudul Rusiei.

Părțile joase, adică cele care cuprind câmpii, sunt: Șesul Rusiei, pusta ungu-rească și șesul Dunărei. Vin apoi un șir de câmpii ce se desprind din șesul Rusiei și acoper Nordul Germaniei, al Belgiei și toată Olanda.

Linia cea mare de despărțire a apelor, începe la strâmtoarea *Gibraltar*, trece prin crestele munților Iberici, Pirinei, podișul central al Franței, pătratul Boem, Carpații din Nordul Ungariei, și se urmează pe niște mici dealuri în Rusia, până ce se sfârșește în Urali. Această linie mergând de la Sud-Vest către Nord-Est, împarte pământul Europei în două mari basinuri: unul cu scurgerea apelor spre Nord și Nord-Vest, către marea Albă și oceanul Atlantic; iar altul cu scurgerea apelor spre Sud și Sud-Est, către marea Mediterană și marea Caspică.

De cel dintâiu basin țin **fluviile**: *Neva*, *Vistula*, *Oder*, care merg în marea Baltică; — *Elba*, *Weserul*, *Rinul* și *Tamisa* în marea Nordului; — *Sena* în canalul la Manș; — *Loara* și *Garona* merg în golful Gasconiei; — *Taho* în oceanul Atlantic.

De cel d'al doilea basin țin râurile următoare:

Ebrul, *Ronul* și *Tibrul*, cari merg în Mediterana; — *Padul*, în Adriatica; — *Vardarul*, *Struma* și *Marița*, în Archipelag; — *Dunărea*, *Nistrul* și *Niprul*, în marea Neagră; — *Volga*, cel mai mare fluviu din Europa și *Uralul*, se varsă în marea Caspică.

Lacuri. În Europa, sunt două feluri de lacuri: unele în poalele Alpilor altele prin câmpie. Cele dintâi sunt lacuri de munte. Așa sunt lacurile: *Geneva*, *Constanța* și *Como*, în munții Alpi. Cele de al doilea sunt lacuri de câmpie, formate din pricină că pământurile sunt pietroase și apa se adună în ori-ce adâncime. Astfel sunt lacurile *Ladoga* și *Onega* din Rusia și *Balaton* din Ungaria.

În Europa vremea nu este pretutindeni aceeași; prin unele locuri este mai cald, prin altele se simte frigul mai mult. De asemenea, prin unele părți bat vânturile mai mult și cad ploile, iar prin altele mai puțin. Toate acestea hotărăsc gradul de căldură și de umezeală al diferitelor locuri din Europa, adică **Clima**.

Deosebim trei feluri de climate în Europa:

a) *Clima continentală*, cum e prin România și Rusia, unde verile sunt foarte calde, iar iernele foarte geroase. Trecerea de la frig la cald și din potrivă se face repede. Pomii își pierd foile iarna, afară de brazi și pini. Cresc cu folos grânele și în unele locuri vița.

b) *Clima mediterană*, de prin țările de la Sudul Europei, cu un cer aproape necontenit senin. Aceasta este clima cea mai frumoasă din Europa. Acî cresc pomii, a căror frunză nu pierde iarna, cum sunt: măslinii, portocalii, lămâii și smochinii; apoi vița și grânele. Plouă puțin.

c) *Clima oceanică*, de prin țările udate de către oceanul Atlantic, unde iarna nu este friguroasă; iar în timpul verei marea le răcorește. Plouă mai des, aerul este încărcat cu ceață. Din această cauză pășunile sunt grase, iar animalele domestice

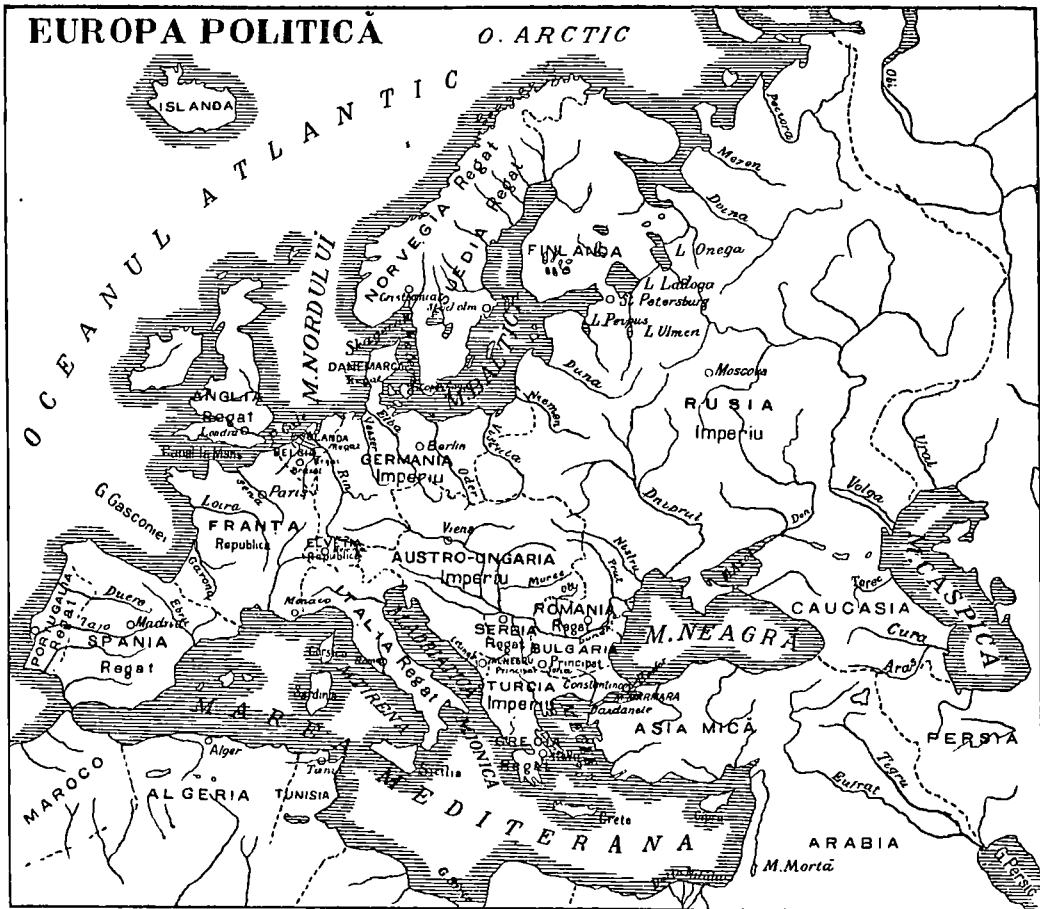
se prăsesc cu folos. Grânele nu lipsesc, dar se cultivă cu multă trudă. Ploile sunt abundente.

d) Clima *înghețată*, ce la Nordul Europei, atinge numai Scandinavia, și Rusia, unde este o iarnă veșnică. Chiar pădurile de brazi și pini se sfârșesc în unele locuri; iar pământul înghețat nu produce decât un fel de mușchiu mărunt, numit *lichen*.

ȚĂRILE EUROPEI

Europa se compune din 20 state:

Aceste state sunt locuite mai pe întregul de oameni din rasa albă, care cuprinde trei familii:

Stările Europei

a) Familia *latină*, ale cărei popoare vorbesc limbi ce se trag din cea latină anume: Românii, Italianii, Spaniolii, Portugezii, Francezii, o parte din Elvețieni și în fine Belgienii numiți Valoni.

b) Țările care țin de familia *germană* sunt: Germania, Olanda, Anglia și grupul Scandinav, compus din Danemarca, Suedia și Norvegia, precum și jumătate din Elveția și Belgia (flamanzii).

c) Țările *slave*, sunt: Rusia, Sârbia, Bulgaria și Muntenegru. Austro-Ungaria are locuitori din câte-și-trele familii și mai are încă pe *Unguri*, streini de dănsese.

Mai sunt *Grecia* ai cărei locuitori nu sunt înrudiți cu nici una din cele trei familii, însă sunt tot de rasă albă. În fine Turcii, un popor venit din Asia.

Din punctul de vedere al credinței religioase deosebim:

a) Țările *ortodoxe*: România, Rusia, Sârbia, Bulgaria, Muntenegru și Grecia.

b) Țările *catolice*: Italia, Spania, Portugalia, Franța, Austria și Ungaria, Belgia, Germania de Sud, și Irlanda

c) Țările *protestante* cuprind creștinii din: Germania de Nord, Olanda, Anglia cu Scoția, Danemarca, Suedia, Norvegia și parte din Elveția.

Mai sunt și Turcii cari țin de religia lui *Mohamed*, precum și Evreii cari țin de religia lui *Moise*.

După modul de cârmuire, Statele din Europa se împart în *monarchii* și *republici*.

Țările monarchice sunt guvernate de câte un suveran, care se cheamă împărat, rege sau principe. Ele se împart în două: monarchii *constituționale* și monarchii *absolute*. Republicile sunt guvernate de președinți aleși de popor pe timp de unul sau mai mulți ani. Suveranii monarchiilor sunt pe viață.

În privința formei de stat, cele 20 țări ale Europei sunt:

Patru împărății: Rusia, Germania, Austro-Ungaria și Turcia.

Două-spre-zece Regate: Anglia, Belgia, Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, Portugalia, Spania, Italia, România, Sârbia și Grecia.

Două principate: Bulgaria și Muntenegrul.

Două Republici: Franța și Elveția.

1. R U S I A

(Impărăție)

Munți: *Urali* la Răsărit, *Caucaz* la Miază-zi. Restul câmpie întinsă. — Fluvii: *Peciora* și *Dvina*, care merg în oceanul înghețat; — *Nistrul* și *Niprul* în marea Neagră; — *Donul* în marea de Azov; — *Volga* și *Uralul* în marea Caspică.

Imperiul rusesc ocupă, el singur, jumătate din Europa.

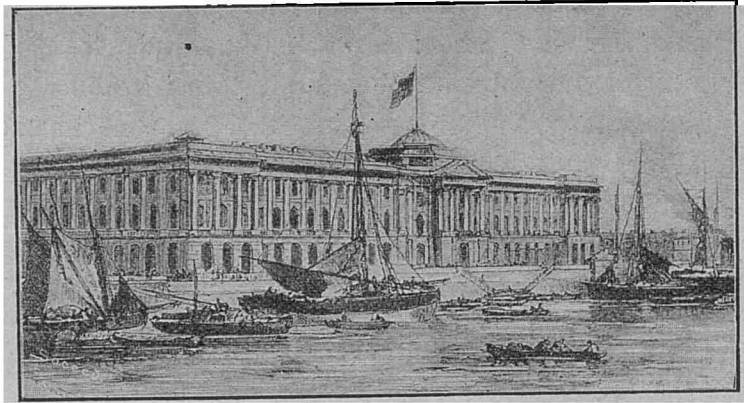
La miază-noapte este udat de apele oceanului înghețat; La Răsărit se mărginește cu munții *Urali*, fluviul *Ural* și marea *Caspică*; la Miază-zi cu munții *Caucaz* și cu marea *Neagră*; la Apus cu România, Austria, Germania, marea *Baltică* și o mică parte din Scandinavia.

Rușii toți sunt de gintă slavă.

În Rusia însă trăiesc și alte neamuri ca: *Finezi* pe lângă Baltica, Ural și

Cazac

Vedere din Petersburg

marea Caspică, *Români* prin Basarabia și mulți *Evrei*.

Toți Rușii și Români sunt ortodoxi. Polonezii sunt catolici și Finlandezii protestanți.

Vedere din Odesa

Populațiunea Rusiei apropie țifra de 105 milioane suflete, adică de vre-o 16 ori mai mult de cât România.

În partea de Nord pământul Rusiei este înghețat mai în tot timpul anului. Din această cauză nu produce nimic. Mai jos este o regiune de pădure.

Prin centrul Rusiei se cultivă grânele în cantități mari.

În partea de Sud sunt renumitele câmpii, pe unde pasc numeroase turme de cai. Rusia este bogată în *minerale*. Din munții Urali se scoate cărbunii și fierul, apoi marmura, argintul și platina.

St. Petersburg (aproape un milion și jumătate locuitori). Așezat pe Neva. Este capitala imperiului. Oraș construit de vre-o 200 ani. Este renumit prin edificiile și comerțul său. Este de cinci ori mai mare de cât Bucureștii.

Moscova, așezat în mijlocul Rusiei. A fost capitala imperiului înainte de Petersburg. Astăzi tot aci se încoronează împărații Rusiei.

Varșovia este oraș important în spre apus. A fost odată capitala regatului polonez.

Odesa este cel mai mare port al Rusiei pe marea Neagră.

2. AUSTRO-UNGARIA (Imperiu)

Munții: *Alpi* la Vest. — *Pătratul Boem* la Nord. — *Carpați* la Nord și Est. Fluviul *Dunărea* străbate acest imperiu prin mijloc. Se încarcă cu *Tisa* pe stânga, cu *Drava* și *Sava* pe dreapta.

Se mărginește la Nord cu Germania; la Est cu Rusia și România: la Sud cu peninsula Balcanică și cu marea Adriatică; la West cu Italia și Elveția.

Este de vre-o șapte ori mai mare de cât România.

Popoarele, care locuiesc în Austro-Ungaria, sunt de mai multe neamuri:

La Nord sunt Slavi ca: Boemi, Moravi și Polonezi. Prin mijlocul imperiului sunt Italieni, Germani, Unguri și Români. La Miază-zi tot Slavi, cum sunt Croații, Bosniacii și Herțegovinenii.

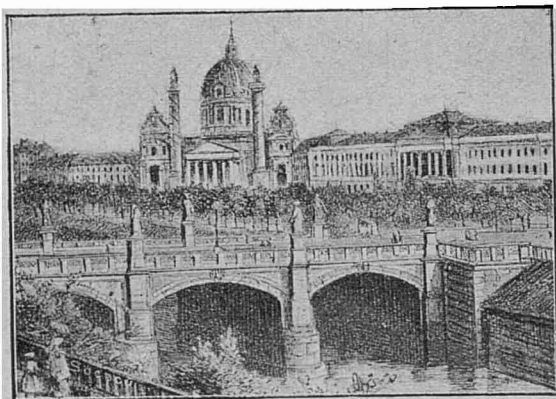
Parte din Slavi și Români sunt ortodoxi; Ungurii, Germanii, Italienii și Polonii, catolici; iar Boemii și Moravii, în mare parte protestanți.

Austro-Ungaria se împarte în două: Imperiul *Austriei*, care ocupă toată partea de Apus și de Miază-noapte și regatul *Ungariei*, care ocupă pe cea de Răsărit și de Miază-zi.

Amândouă aceste părți ale Statului Austro-Ungar au un singur domnitor, care este în același timp împărat al Austriei și rege al Ungariei.

În tot imperiul trăiesc 43 milioane de suflete, adică de vre-o șapte ori mai mult de cât în România.

În Austria trăiesc mai cu seamă Germani, Slavi și Latini (Italieni); iar în Ungaria, mai mult Slavi, Români și Unguri.

Vedere din Viena

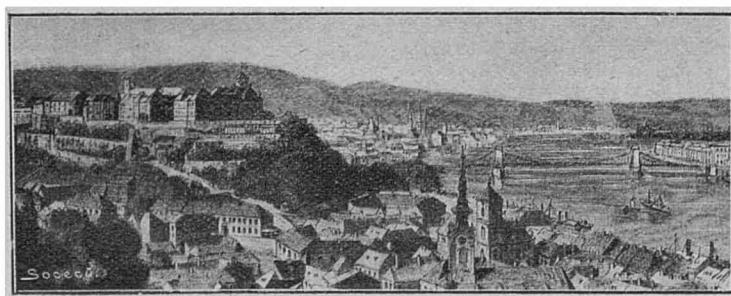
În Austro-Ungaria se cultivă cereale.

Se scoate mult aur din Transilvania și fier din regiunea Alpilor.

Sunt renumite oile prin Moravia și pe lângă Carpați.

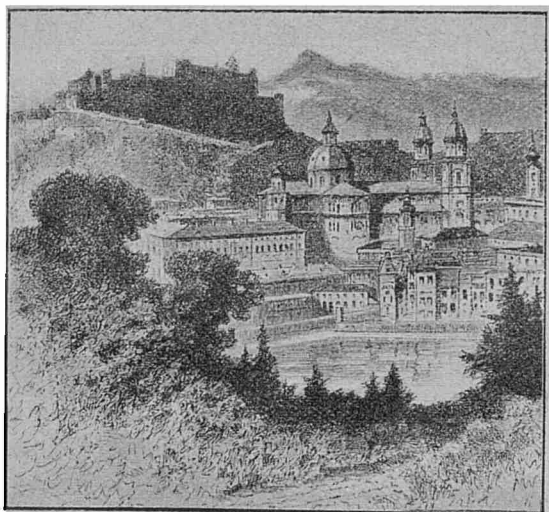
Prin orașele mari se fabrică multă pânză de în, cânepă și bumbac, precum și stoffe de lână și postavuri. Tot prin orașele mari se fabrică tot felul de mașini.

Viena (1.700.000 loc.) este cel-mai mare oraș din Austria. Este așezat pe Dunăre și renumit pentru fabricile sale. Este capitala Austriei.

Vedere din Buda Pesta

Buda-Pesta, (7.30000 loc.), capitala Ungariei și cel mai mare oraș din acest regat. Și el este așezat pe Dunăre.

Salzburg, oraș din Austria. D'asupra muntelui un vechiu castel

Praga, este un oraș frumos în nordul Austriei. Este capitala Boemiei.

Gratz, în partea de Vest, este iarăși un oraș important.

Triest, port al Austriei, este așezat pe marea Adriatică.

Tot de Ungaria țin și țările române: Transilvania, Banatul, precum și ținutul Maramureșului și ale Crișurilor.

PENINSULA BALCANICĂ

Munții: *Balkanii* care merg spre Răsărit și *Pindul* care merge spre Miază-z. — Fluvii: *Vardarul* și *Marița*.

Peninsula Balcanică

Sub numele de Peninsula Balcanică se înțelege tot ținutul cuprins între Dunăre și marea Mediterană, între Adriatică și marea Neagră.

Statele, cari se află în peninsula Balcanică sunt: *Turcia, Grecia, Bulgaria, Sârbia și Muntenegru.*

3. BULGARIA

(Principat)

Bulgaria este cuprinsă între Dunăre, care o udă la Nord; marea Neagră, care o udă spre Răsărit; Turcia spre Miază-zi și Sârbia spre Apus.

Bulgarii sunt creștini ortodoxi. Populațiunea totală apropie 4 milioane suflete.

Târnova (Bulgaria)

Bulgarii se ocupă mai mult cu creșterea vitelor și cu agricultura.

Capitala Bulgariei este **So fia**. *Târnova* și *Șumla* sunt orașe importante. *Plevna* este cunoscută din timpul războiului 1877. *Vidin, Nicopol, Rusciuc și Silistra*, sunt porți la Dunăre.

Varna, port la marea Neagră. *Filipoli*, capitala Rume-

liei, situat pe Mărița. Rumelia, așezată la Miază-zi de Balcani, este alipită de Bulgaria. Acest principat plătește încă un tribut Turciei.

4. SÂRBIA

(Regat)

Sârbia se mărginește la Nord cu Dunărea și Sava, care o despart de Austro-Ungaria; la Est cu România, până la gura Timocului și cu Bulgaria; la Sud cu Turcia și la Vest cu Bosnia.

Sârbii fac parte din marea familie slavă și sunt creștini ortodoxi.

Populațiunea totală este de 2 milioane și mai bine locuitori. Ca și în Bulgaria bogățiile Sârbiei constau în agricultură și vite, mai cu seamă în porci, pe care îi vând în Ungaria.

Belgrad, capitala Sârbiei. Este așezat la confluența Dunării cu Sava.

Niș, mai spre Sud, e un oraș vechiu.

Negotin, pe Dunăre, produce vinuri bune.

5. MUNTE-NEGRU

(Principat)

Această țară mică se află așezată lângă marea Adriatică, adică în partea de Apus a peninsulei balcanice.

Este acoperită pretutindeni cu munți.

Muntenegrenii sunt Slavi și de religie ortodoxă.

Populația totală nu trece de 230.000 locuitori. Toți sunt războinici.

Creșterea vitelor și a albinelor, este aproape singura bogăție a locuitorilor.

Orașul **Cetinie**, este capitala principatului.

6. TURCIA

(Imperiu)

Turcia se mărginește la Miază-noapte cu Munte-Negru, Austria, Sârbia și Bulgaria; la Răsărit cu marea Neagră și Marmara; la Miază-zi cu Archipelagul și Grecia și la Apus cu Adriatica.

Populațiunea totală din Turcia abia trece de cinci milioane și jumătate suflete, dintre cari peste trei milioane numai Turci, iar restul se compune din Greci,

Albanezi, Bulgari, Sârbi, Români, Armeni, Evrei și alții.

Românii trăiesc mai mult prin Macedonia și în special pe lângă munții Pindului.

Constantinople (1 mil. 110.000) locuitori. Capitala Turciei. Este așezat pe Bosfor.

E neîntrecut pe lume ca port comercial și militar.

Salonic. Este un port însemnat pe Archipelag.

Adrianopol. Oraș important pe Mărița.

Portul din Constantinopol

Bitolia. Capitala Macedoniei și orașul cel mai populat cu Români. Este așezat aproape de munții Pindului.

Ianina. Așezat în partea de Miază-zi. Este locuită în mare parte de Greci.

7. GRECIA.

(Regat)

Munții *Taiget*. Fluviul *Salembria*, neînsemnat.

Este așezată la Sudul Turciei, și compusă : din o parte continentală, din peninsula *Morea* și din insulele *Cicladele*, *Eubea* și *Ionice*. Grecii sunt toți ortodoxi.

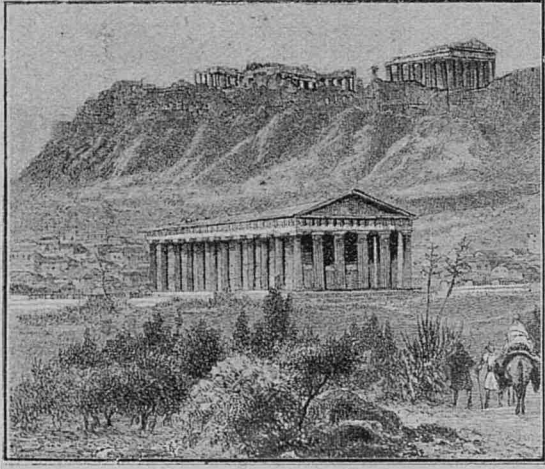
Populațiunea totală abia trece de două milioane suflete.

În Grecia se produc puține cereale, pentru că pământul e foarte muntos. Căprele cresc în mare număr, apoi oile, și puțini cai ; dar mai mulți cătări.

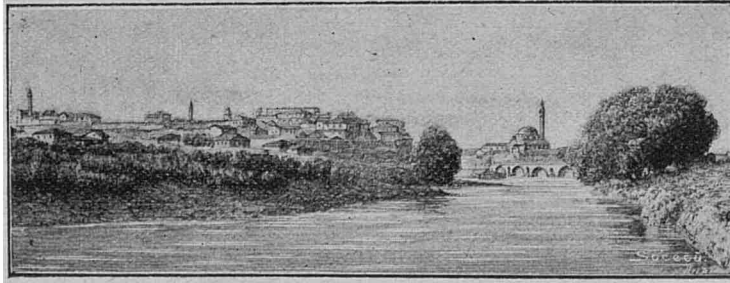
Pădurile munților sunt bogate în stejari, din a căror ghindă se scoate *valoneea*, care se întrebuițează la tăbăcirea pieilor.

Se mai produc vinuri bune, și strugurii renumiți de *Corint*, precum și arbori roditori ca măslinul, lămâiul și portocalul.

Atena. Este capitala Greciei. Port însemnat pe golful *Egina*.

Atena (Acropolis)

Larisa (Grecia)

Larisa și *Sparta* orașe importante. *Patras*, *Volo* și *Sira*, porturi.

8. ITALIA.

(Regat)

Munți: *Apenini* și *Alpi*. — Fluvii: *Padul* și *Tibru*.

Italia este așezată la Sudul Europei, între marea Mediterană și marea Adriatică. Ea se desparte de Franța și Elveția, prin munții *Alpi*.

Insulele *Elba*, *Sardinia* și *Sicilia*, țin de Italia.

Italianii fac parte din familia latină. Ei sunt toți catolici.

Bogățiile Italiei constau din cultura cerealelor, mai cu seamă a grâului de *Toscana* și renumitul porumb *cincuantin*. Se produce de asemenea cânepa, inul și gândacii de mătase. Spre Sud se află livezi întinse de portocali și lămâi. Printre minerale se deosebește fierul, mai cu seamă în insula *Elba*, și pucioasa pe lângă vulcanul *Vezuviul*.

Se fabrică țesături de tot felul prin orașe și în special mătăsăriile. Apoi diverse mașini și căruțe de tot felul.

Roma (480.000 loc.) pe *Tibru*. Capitala Italiei. Oraș vechiu, plin de monumente de pe timpul Romanilor.

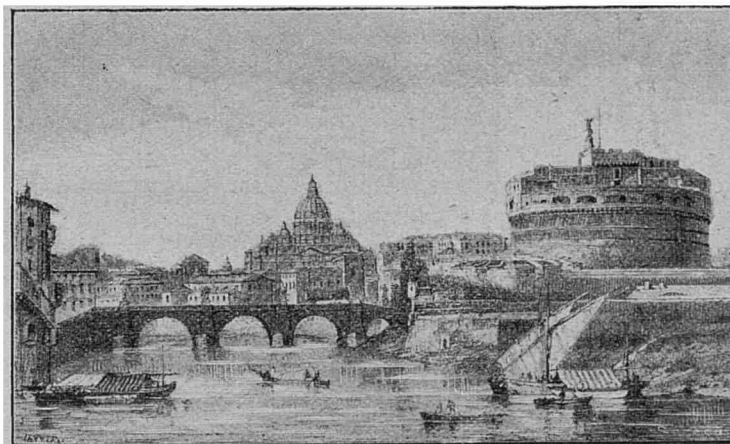
Florența, este unul din cele mai frumoase orașe din Italia.

Neapole, port. Orașul cel mai populat din Italia.

Veneția, port zidit pe taraci în lagunele din fundul Adriaticii.

Genoa, este cel mai important din porturile Italiei.

Palermo, capitala Siciliei.

Vedere din Roma (Santangelo)

9. SPANIA.

(Regat)

Munți: *Pirinei*, *Iberici*, *Siera* și *Nevada*. — Fluvii: *Guadiana*, *Guadalquivir*, *Tago*, *Duro* și *Ebru*.

Acest regat este așezat la Miază-zi de Franța.

Spaniolii, a căror populațiune trece de 19 milioane locuitori, sunt toți latini și vorbesc limba spaniolă.

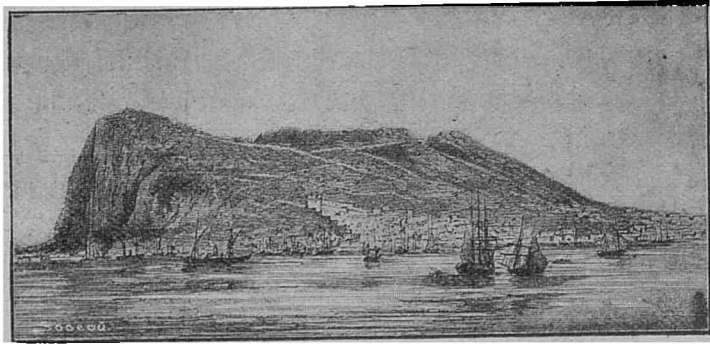
Pământul acestei țări este productiv, dar nu se cultivă cu destulă îngrijire. Se produce cu toate acestea grâu și alte cereale. Se deosebește însă cultivarea viței, care dă renumitele vinuri de *Malaga* și de *Alicante*. Pe țărmul Mediteranei crește lămâiul și portocalul. Printre animale se găsesc oile merinos și cai buni prin *Andalusia*.

Spania este bogată și în mine mai cu seamă de cositor.

Madrid (540.000 loc.), capitala Spaniei, situat în centru.

Sevila și *Grenada*, două orașe importante în Sudul Spaniei.

Barcelona, cel dintâi port al Spaniei, situat pe Mediterana
Cadix, mare port militar la Sud, pe oceanul Atlantic.

Gibraltar

Gibraltar, port așezat pe stânca ce se ridică d'asupra strâmtoarei, este stăpanit de Englezi.

10. PORTUGALIA.

(Regat)

Munți: Șira munților *Estrela*. — Fluvii: *Duro*, *Tuho*, *Guadiana*.

Portugalia este cuprinsă între Spania și oceanul Atlantic.

Portugezii sunt latini.

Populația apropie cifra de 5.500.000 locuitori, toți catolici.

Bogățiile Portugaliei sunt cerealele și mai cu osebire grâul tare. Se cultivă de asemenea vița, care dă renumitele vinuri de *Porto*.

Se găsesc și aci oi merinos și cai de rasă.

Lisabona (350.000 loc.) este capitala regatului. Orașul cel mai industrios și primul port al Portugaliei. Este ceva mai mare ca Bucureștii.

Porto este al doilea port al Portugaliei așezat spre Miază-noapte.

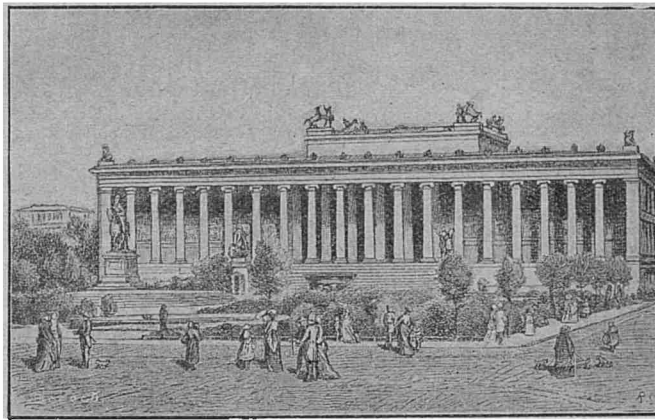
11. GERMANIA.

(Imperiu)

Munți: *Pătratul Boem* spre Miază-zi, îi formează frontiera despre Austro-Ungaria. — *Vogezii* ș. *Padurea Neagră* spre Sud-West.

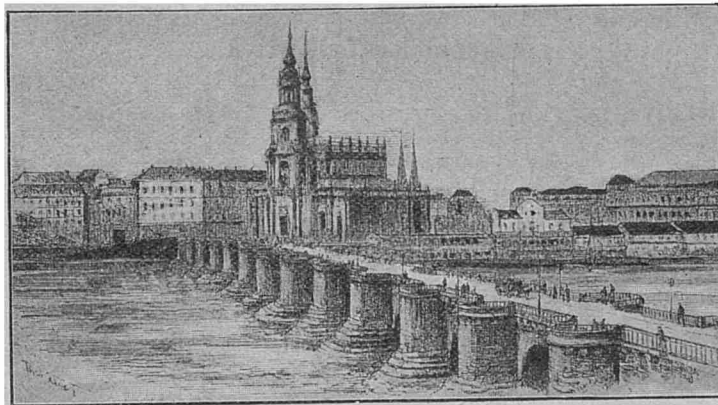
Fluvii: *Rinul* care face lacul de Constanța pe granița Elveției, și *Elba*. Amândouă merg în marea Nordului. *Oderul* merge în marea Baltică. *Dunarea* străbate Germania de Miază-zi.

Imperiul German se mărginește la Nord cu marea Nordului, Danemarca și marea Baltică; la est cu Rusia; la Sud cu Austro-Ungaria și cu Elveția; iar la West cu Franța, Belgia și Olanda.

Muzeul din Berlin

Apele care 'l udă merg de la Miază-zi spre Miază-noapte, afară de Dunăre, care merge de la Apus spre Răsărit.

Dresda

Populațiunea Germaniei apropie cifra de 57 milioane suflete, adică aproape de nouă ori mai mare decât a României.

Se cultivă cereale mai cu seamă secară ; apoi in, cânepă și foarte mulți cartofi.

Sunt renumite vinurile de pe malurile Rinului. Dintre animale se deosebesc, mai cu seamă, oile și caii.

Producțiunea minerală este bogată prin regiunea muntoasă și pe malurile Rinului. Se fabrică tot felul de pânzeturi, postavuri, mașinării, zahăr, bere și altele.

Berlin (2.700.000 loc.), este capitala imperiului, oraș frumos, cu o Universitate și alte școli renumite.

Breslau, oraș important în partea de Sud-Est.

München, capitala Bavariei.

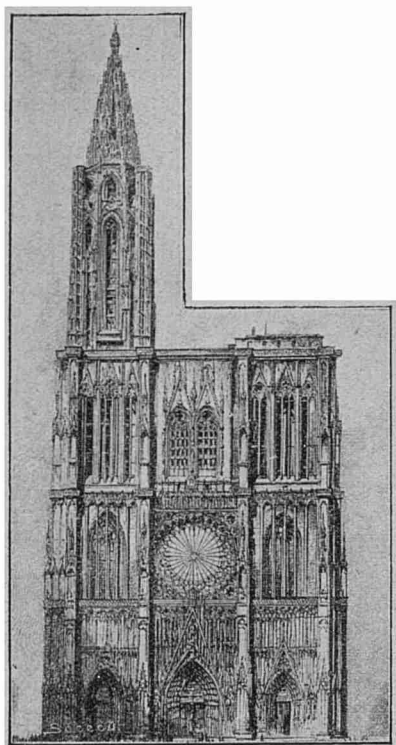
Hamburg, la gura Elbei, cel mai mare port al Germaniei, face comerț cu toată lumea.

Drezda, așezată pe fluviul Elba este capitala regatului Saxonia.

Lipsca (Leipzig), așezat spre Apus de Drezda.

Strassburg, capitala Alsaciei, oraș industrial.

Colonia, așezată pe Rin, este un oraș foarte industrial.

Catedrala din Strasburg

12. ELVEȚIA.

(Republică federativă)

Munți: *Alpii*, cei mai înalți din Europa, acoperă mai toată țara. — Fluvii: *Rinul* și *Ronul*. — Lacuri: *Geneva*, *Constanța* și *Zurich*.

Republica elvețiană se află cuprinsă între Germania, Austria, Italia și Franța. Este o țară muntoasă. Aci se găsesc *Alpii* cu vârfurile: *Blanc*, *Rosa* și *St. Gotard*. Această țară se desparte în 22 de județe numite cantoane, cari se guvernează singure (republică federativă).

Capul țării este un președinte, ales de popor pe un timp mărginit.

Populația se urcă la 3 milioane locuitori.

Elvețienii despre Vest vorbesc limba franceză, cei despre Nord și Est pe cea germană; iar cei despre Sud pe cea italiană. Bogăția acestei țări stă în

creșterea vitelor și tot felul de industrii, printre care se deosebește fabricarea *brânzeturilor*, mașinelor, țesătura mătăsei, la Zurich; iar mai pe sus de toate fabricarea ceasornicelor, care nu a fost întrecută de nimeni încă până astăzi.

Cale ferata peste muntele Rigi

Lac din Elveția

Berna (60.000 loc.). Situată în centru. Este capitala Elveției.
Geneva. Pe lacul Geneva, renumit pentru fabricarea ceasornicelor.
Zurich, renumit pentru fabricile sale.

---

13. FRANȚA

(Republică)

Munți: *Pirinei* și *Ceveni*. — Fluvii: *Sena*, *Loara*, *Garona*, *Ronul*.

La Nord se mărginește cu canalul La Manș; la Est cu Belgia, Germania, Elveția și Italia; la Sud cu Mediterana și Spania, de care se desparte prin munții Pirinei; la Vest cu oceanul Atlantic.

Francezii sunt latini, și în cea mai mare parte catolici.

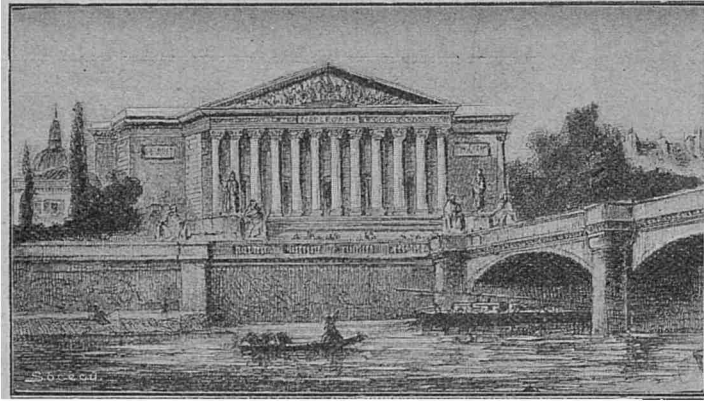
Populațiunea totală se urcă la cifra de 40 milioane locuitori, adică de șase ori și ceva mai mare decât a României.

Pământul Franței este foarte roditor. Se cultivă toate cerealele, apoi cartofi, sfeclă, in, cânepă, tutun. Vinurile franceze sunt renumite. Franța nutrește și multe animale domestice; iar pe la Miază-zi se cresc gândacii de mătase. Se fabrică tot felul de mașini și arme.

Sunt renumite mătăsurile de la Lyon.

Paris (2.700.000 loc.) capitala Franței, așezat pe Sena. Posedă școli numeroase. Se fabrică tot felul de lucruri. Este unul din orașele cele mai civilizate din lume. Populația este de zece ori mai mare decât a Bucureștilor.

Vedere din Paris

Lyon, al doilea după Paris, renumit pentru mătăsurile ce fabrică.

Europa Centrală și Meridională

Marsilia, pe Mediterana, cel mai mare port al Franței.

Nantes spre Apus și *Nansi* spre Răsărit, sunt două orașe importante.

14. BELGIA

(Regat)

Munți: *Ardenii*, în partea de Sud. — Fluvii: *Escotul* și *Meusa*, cari merg în marea Nordului.

Belgia este un mic regat așezat între Franța, Olanda și Germania.

Suprafața acestui regat este format de o câmpie, care prezintă către mare locuri mai joase decât chiar apele mării. Pe aceste locuri țărnul este apărat de valurile mării prin stăvilari înalți.

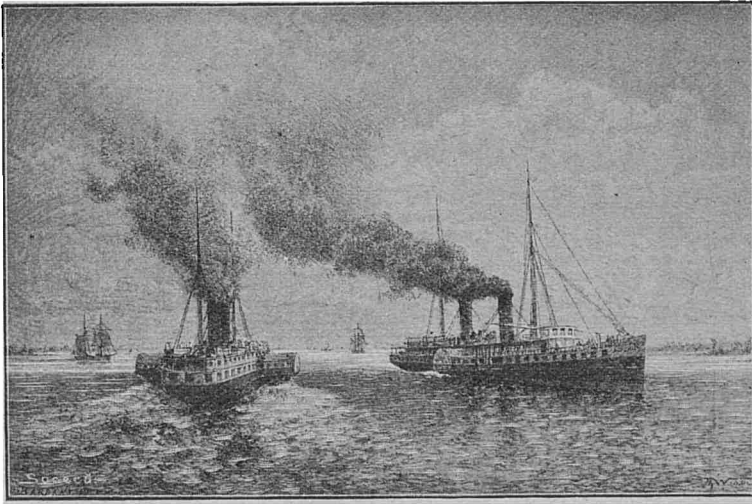
Populația atinge cifra de 6 milioane locuitori și este cea mai deasă din Europa. Belgienii țin de religiunea catolică.

Pământul acestei țări este roditor, grație muncii locuitorilor săi, afară de partea de Miază-zi, unde este muntoasă.

Se produc grâne și plante.

Prin munții Ardeni se exploatează mult fier, cărbuni de pământ și alte minerale, cari apoi se lucrează prin fabrici.

Industria Belgiei este foarte dezvoltată. Se fabrică tot felul de mașini. Se țese bumbacul și lâna, dar mai presus de toate *dantelele*, care se fabrică aci, sunt renumite în toată lumea.

Vederea mării pe coasta Belgiei

Capitala Belgiei este **Bruxel** (peste 570.000 loc.), renumit pentru fabricarea dantelelor. E aproape de două ori mai mare decât Bucureștii.

Liej și *Gand* sunt două orașe importante. În cel dintâi se fabrică multe arme și mașinării de tot felul, iar în cel d'al doilea mult bumbac.

15. OLANDA

(Regat)

Fluvii: *Escotul, Meusa și Rinul*; gurile acestor trei fluvii sunt aci și acoperă țara cu numeroasele lor brațe.

Olanda este așezată la Nord de Belgia, între Germania și marea Nordului. Pământul acestei țări este o câmpie. Partea despre mare este chiar mai joasă decât apele mării. Spre a scăpa aceste locuri de înecul apelor mării, Olandezii au construit ziduri de-alungul țărmurilor.

Europa Nord-Vestică

Olandezii țin de familia germană și sunt de religie protestantă.

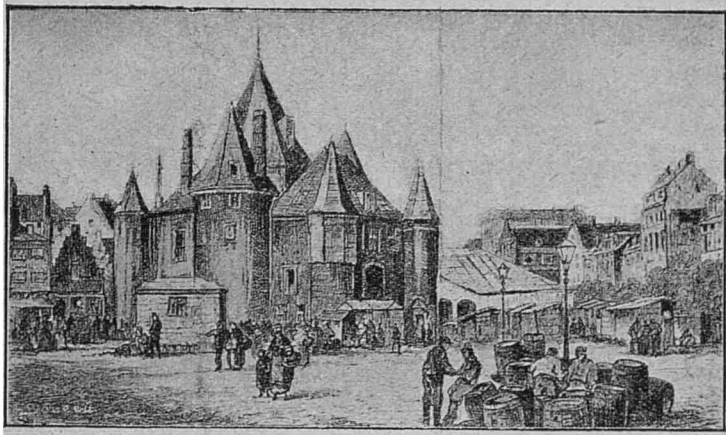
Populațiunea totală se apropie de cifra de 4.500.000 locuitori.

Pământul Olandei produce cereale, cicoare, tutun și altele. Se mai află pășuni întinse, unde pasc turme numeroase de vite. Untul și brânza din Olanda sunt renumite.

Pescuitul constituie una din bogățiile de căpetenie ale acestei țări. Olandezii sunt meșteri și în fabricarea corăbiilor.

Haga (218.000 loc.), este capitala acestui regat.

Amsterdam (531.000 loc.), este cel mai mare port al Olandei, situat pe golful Zuiderza.

Vedere din Amsterdam

Rotterdam, situat pe apa Rinului, este un alt port de unde pleacă corăbii în toată lumea.

16. DANEMARCA

(Regat)

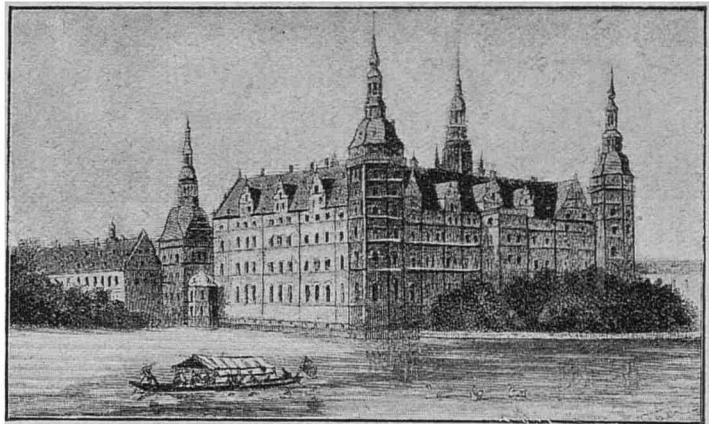
Această țară este așezată la Nordul Germaniei; între marea Baltică și marea Nordului. Se compune dintr'o peninsulă, *Iutlanda*, și un archipelag de insule, printre care cele mai importante sunt *Seelanda* și *Fionia*.

Islanda și *Feroele* din oceanul Atlantic țin tot de Danemarca. Suprafața Danemarcei este o câmpie neîntreruptă de nici un munte.

Danezii sunt de origine germană și de religie protestantă.

Populația totală apropie cifra de două milioane și jumătate locuitori.

Danemarca produce din cereale numai orz, secară și grâu.

Vedere din Copenhaga

Bogățiile sale constă în creșterea vitelor și în *pescuit*, Industria Danemarcei este însemnată numai prin câteva orașe mari.

Copenhaga (380.000 loc.). Situată în insula Seeland. Este capitala regatului, oraș frumos și comandă intrarea în marea Baltică, la strâmtoarea Sundu.

17. SUEZIA și NORVEGIA

(Regat)

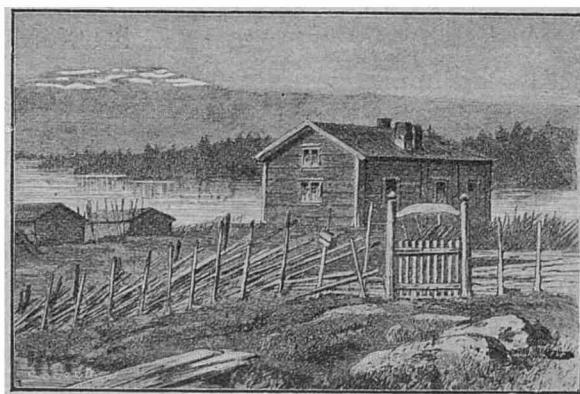
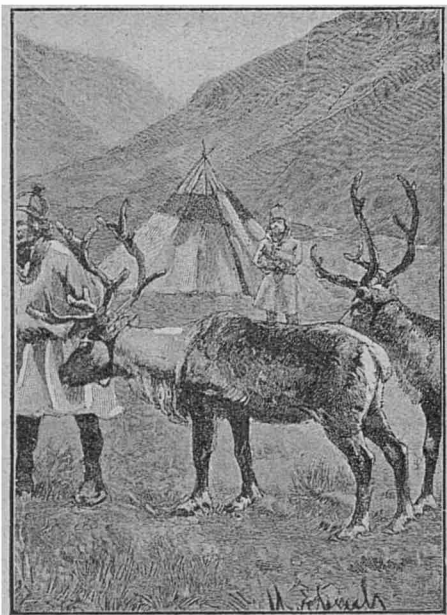
Munți: *Dofrini*. — Fluvii: *Tornea, Umea, Gotha*, etc.

Aceste două țări se află cuprinse în peninsula Scandinavică, situată spre Apus de Rusia, între marea Baltică și marea Nordului.

Cele două țări, sunt despărțite, intru câtva, de masivul munților Dofrini. Amândouă aceste țări se guvernează și se administrează în parte fiecare; au însă unul și același Rege.

Populația Suediei apropie cifra de 5 milioane, aceea a Norvegiei este de 2 milioane. Toți sunt de origină germană.

Bogățiile acestor țări constau în exploatarea *pădurilor* de brad și a fierului.

Vedere din Laponia (Scandinavia)

Cerealele se produc numai în partea de Sud a Suediei.

Stockholm (300.000 loc.). Așezat pe marea Baltică. Este zidit pe mai multe insule. Este capitala Suediei.

Christiania (230.000 loc.). capitala Norvegiei. Face mare comerț cu lemne și pește.

Upsala este un oraș renumit prin vechimea universității lui.
La Nordul peninsulei *scandinavice* locuiesc un alt popor numit Laponi.

18. ANGLIA

(Regat)

Munți: *Grampiani*. Fluvii: *Tamisa*, *Mersey* și altele.

Se află în Nord-Vestul Europei. Se compune din două mari insule: *Britania* și *Irlanda*, despărțite prin marea Irlandei, și din mai multe archipelaguri: *Hebridele*, *Orcadele* și altele.

Insula *Britania mare* se compune din Scoția la Nord și Engiltera la Sud. Scoția, este partea cea mai muntoasă.

Irlanda este o câmpie acoperită cu dealuri pe câte-va părți de pe lângă mare.

Englezii fac parte din familia germană.

Populația totală este de 41 milioane locuitori, adică de 7 ori mai mare decât a României.

Pământul Angliei în genere nu este roditor, dar este cultivat cu îngrijire. Se produc cereale de tot felul; de asemenea în mult prin Irlanda și cânepă prin Scoția. Prin această țară pășunile sunt numeroase.

În Anglia se găsesc vitele cele mai frumoase. Caii de soiu bun sunt numeroși.

Se produce fier și cărbuni în cantități mari, apoi aramă, cositor, plumb și altele.

Industria Angliei sunt cele dintâi din lume.

Se deosebesc între altele: panzeturile de bumbac, postavuri și tot felul de mașini.

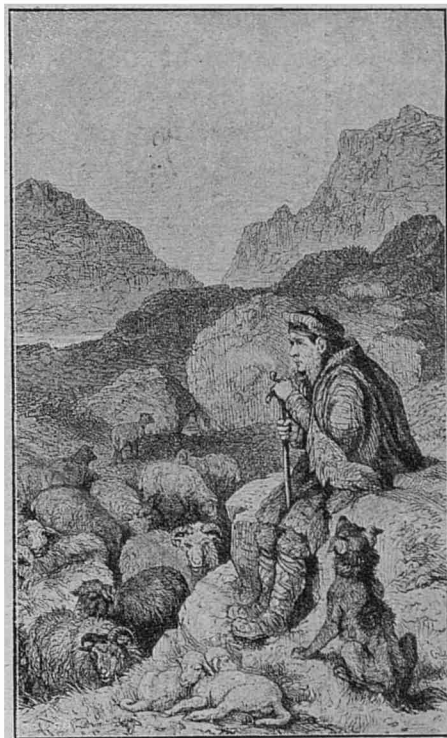
Capitala Angliei este **Londra** (5 milioane și jumătate locuitori). Situată pe Tamisa. Este orașul cel mai mare din lume și cel mai bogat în industrie de tot felul.

Dublin, capitala Irlandei.

Edinburg, capitala Scoției.

Birmingham în mijlocul Angliei și *Manchester* spre Apus, sunt două orașe importante.

Liverpool, pe marea Irlandei, este cel mai mare port din Europa.

Păstor din Scoția

NOȚIUNI DE GEOGRAFIE ECONOMICA

36. Europa, deși numai de 10 milioane km. pătrați în întindere, este locuită de popoarele cele mai civilizate din lume (peste 393 milioane suflete). Pământul său este nu numai roditor în grâne și pomi, păduri, fânețe și pășuni; dar este avut în tot felul de metale folositoare. Nicăieri nu se găsesc mine de *cărbuni de pământ* (hulă) și *fier* în așa mare cantitate ca în Europa.—Anglia, Belgia, Germania, Franța și Austro-Ungaria se întrec în *fabricarea mașinilor* și uneltelor de fier. Munții Transilvaniei și Urali cuprind mine de *aur* și *plumb* argentifer. Anglia exploatează multă *aramă*.

Productele **industriei** europene îndeestulează toată lumea, precum țesăturile, armele și altele. Europa, la rândul ei, aduce multe din materiile trebuincioase industriei sale, de prin alte țări îndepărtate, precum bumbac, mătase, lână și altele.

37. Transportul mărfurilor în **comerțul** Europei cu alte țări se face pe căi de uscat (ferate ori șosele) și pe căi maritime (navigație). O rețea deasă de căi ferate unește toate orașele cele mai însemnate ale diferitelor State, iar spre înlesnirea navigației, s'au deschis canale între râurile mari. Ex.: canalul Ludwig între Rin și Dunăre, care unește marea Nordului cu marea Neagră. Mările sunt străbătute de vase mari, cari fac schimbul de produse dintre Europa și alte locuri depărtate.

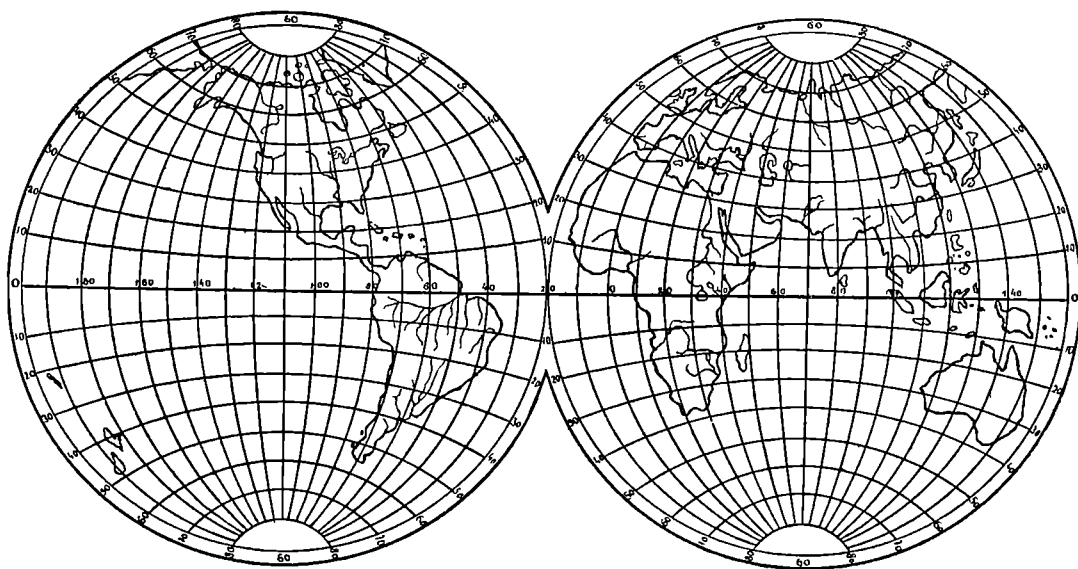
Sfârșitul Materiei Trim. II, Div. III, Anul II.

NOȚIUNEA DE GLOB

Am văzut că Europa este un continent.

Ca Europa mai sunt și alte patru continente. Așa, spre Răsărit de Europa se află continentul *Asia*, de patru ori și $\frac{1}{2}$ mai mare. La Miază zi de Europa, dincolo de marea Mediterană, se află continentul *Africa*, de vreo 3 ori mai mare.

Planiglob

Spre Apus, dincolo de oceanul Atlantic, se întinde continentul *Americeii*, de asemenea cam de vreo patru ori mai mare decât Europa.

În sfârșit, mergând spre Miază-zi de Asia, dăm peste continentul *Oceania*, compus din Australia și dintr'o mulțime de insule, cu un milion de kilom. pătrați mai mică decât Europa, în întindere.

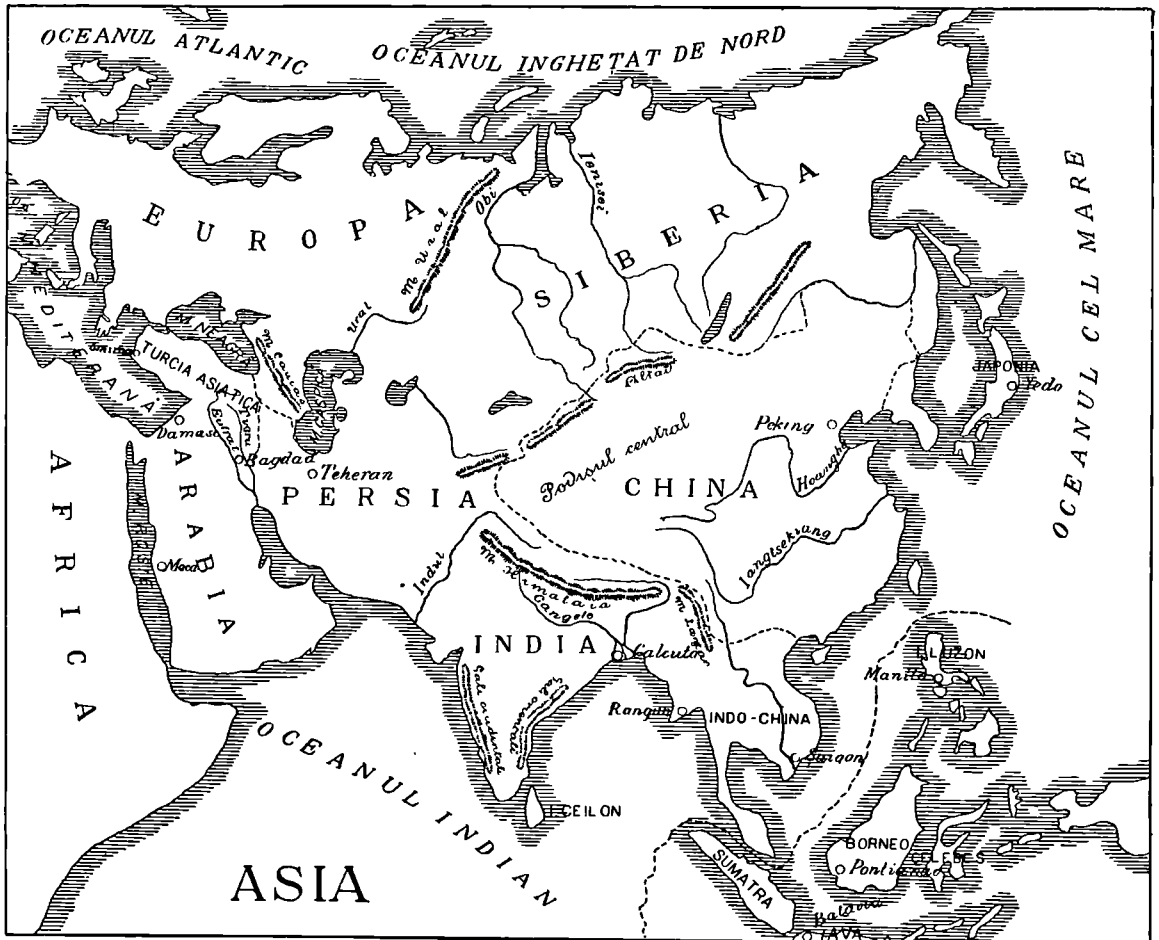
Toate aceste continente, dimpreună cu oceanele și mările ce le despart, acoperă toată suprafața pământului. Ele fac împreună *globul pământesc* ori *terestru*. *Mapamond*, *Planiglob* ori *planisfer* se numește o hartă, pe care se înfățișează tot globul pământesc.

ASIA

Alăturat cu Europa, spre Răsărit, se întinde *continentul Asiei*, care este cea mai mare întindere continentală după suprafața pământului.

Asia se mărginește la Miază-noapte cu oceanul Inghețat Arctic, spre Răsărit cu Oceanul cel Mare, spre Miază-zi cu oceanul Indian; iar spre Apus cu marea Roșie, Mediterana, marea de Marmara, marea Neagră, munții Caucas, marea Caspică, fluviul Ural și munții Urali, cari o despart de Europa.

Notă.—Lecțiunile asupra continentelor ce urmează, vor fi făcute pe charte și pe globuri, fără a se cere să schițeze conturul lor.

În mijlocul Asiei se află un întins podiș, care se numește *platoul central* al Asiei, mare cât jumătate din Europa.

Acest podiș este brăzdat de mai multe șire de munți și este rezemat pe munții **Himalaia**, cei mai înalți munți după suprafața pământului.

Printre *fluviile* cari udă Asia, cele mai însemnate sunt :

Eufratul, unit cu *Tigrul*, care curge în Asia Turcească și se varsă în golful Persic sub numele de *Șat-el-arab*, apoi *Indul* și *Gangele*, cari izvorăsc din Himalaia și curg prin Industan.

Aceste trei fluviu mari se varsă în oceanul Indian.

Al patrulea fluviu și cel mai mare prin Asia, care curge din China și se varsă în oceanul Pacific, se numește fluviul *Albastru* (Jancekiang). Mai spre Nord curge fluviul *Galben* (Hoang-ho).

În partea de Nord, spre Siberia, curg iarăși două fluviu mari, *Obi* și *Ienisei* cari merg în oceanul Înghețat Arctic.

Nordul Asiei are *clima* cea mai rece de pe lume. Centrul Asiei are *clima temperată*; prin unele locuri însă este rece, din pricina înălțimei.

Sudul Asiei are o *climă caldă*.

Unele locuri cuprind pustii; prin altele se întind însă câmpii foarte roditoare, unde se cultivă *orezul*, *grâul*, *ceaiul*, *bumbacul*, *cafeaua* și alte produse, cari se aduc la noi și în alte state din Europa.

Țările din Asia sunt :

a) **Siberia**, ținut întins, dar puțin populat, din cauza frigului, cu capitala *Tobolsk*. Oraș mare, însemnat însă prin comerțul său, este *Irkutsk*. Siberia este supusă Rușilor.

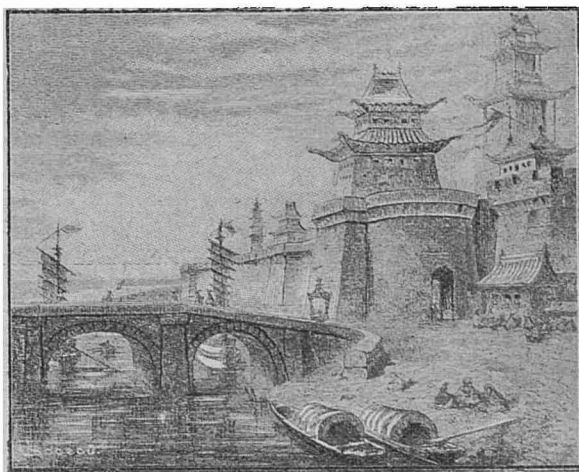
b) **China**, împărăție, este așezată la Miază zi de Siberia.

Este statul cel mai populat din lume.

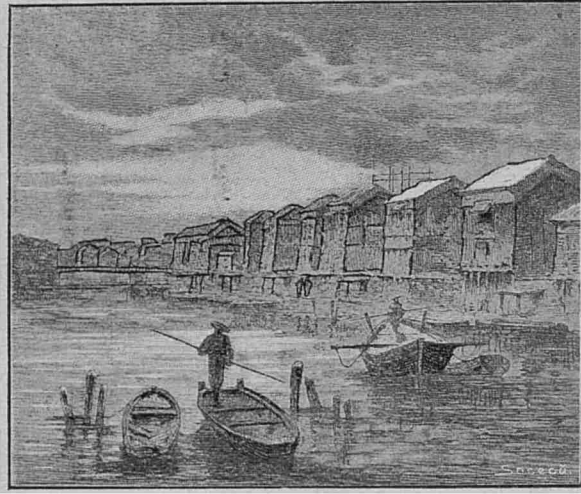
Capitala Chinei este orașul *Peking*.

c) **Japonia**, împărăție, compusă din insule, este așezată la Răsărit de China. Capitala sa este *Tokio*.

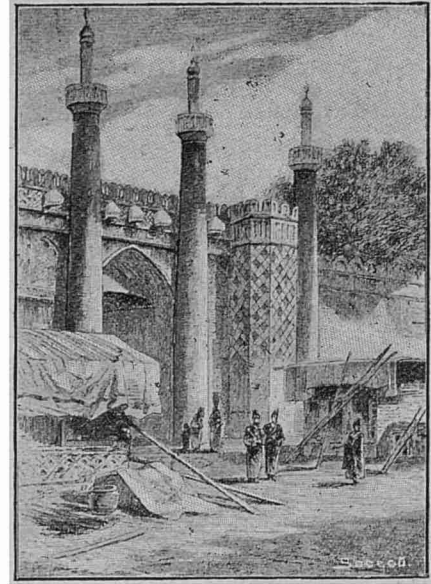
d) **Turcia asiatică**, care se mai numește și *Asia Mică*, ocupă partea de Apus a Asiei, și este scăldată de apele Mediteranei. Are orașe mai însemnate *Smirna* și *Damasc*. Aci se află și *Siria*, care cuprinde: *Palestina*, cu orașul *Ierusalim*.

Intrarea în Peking.

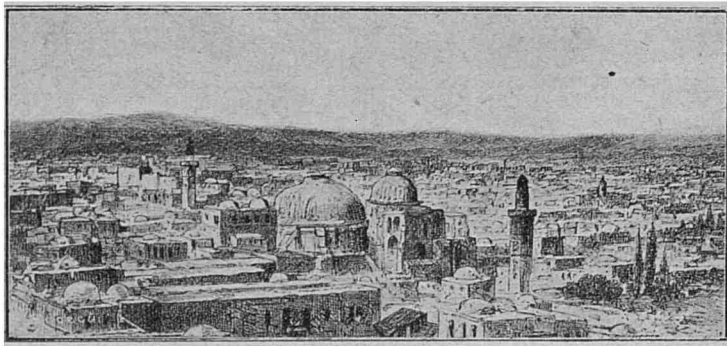

Oraș din Japonia.

Poarta Teheranului.

- e) Arabia, supusă Turcilor cu orașul *Meccă* și *Medina*, sfințe pentru mahometani.
 f) Persia, regat cu capitala *Teheran* în centru.

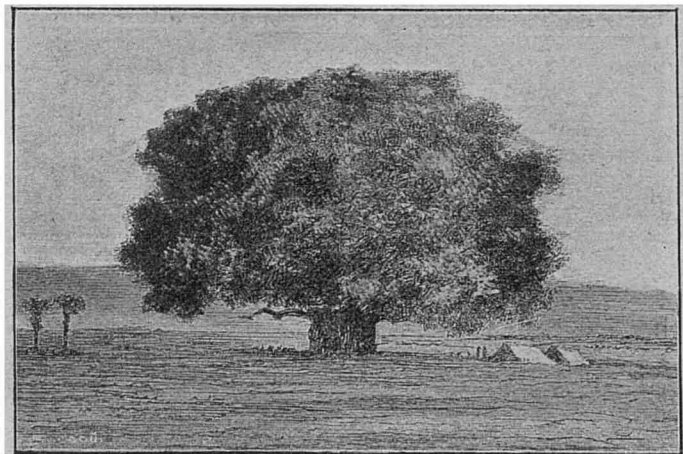
Ierusalim.

- g) **India**, supusă Englezilor, cu capitala *Calcuta*.
 h) **Indochina**, compusă din mai multe ținuturi, unele supuse Englezilor, altele Francezilor.

În Asia deosebim dar: ținuturi numite *colonii*, luate în stăpânire de popoare europene și țări *independente*, cum sunt *Persia*, *China* și *Japonia*.

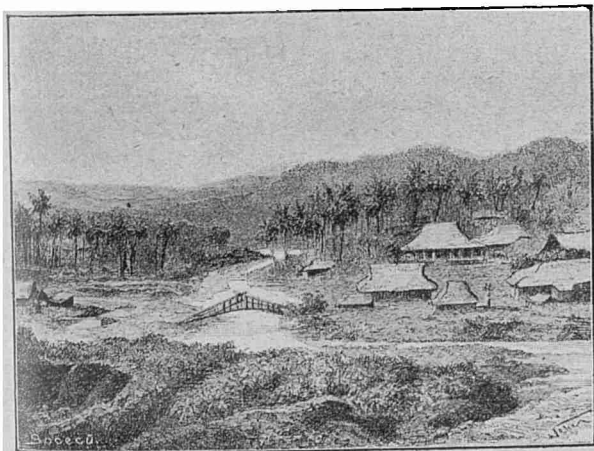
Populația Asiei este aproape de 3 ori mai mare decât a Europei. Prin mijlocul Asiei și spre Răsărit locuiesc oameni din rasa *galbenă*.

Spre Apus, prin Asia mică și Persia, locuște rasa *albă*, ca și în Europa; iar spre Miazăzi locuște rasa *brună*, adică un amestec de rasa albă cu neagră în India și de rasă galbenă cu neagră în Indochina.

Sicomor din Palestina.

Religiunile cele mai răspândite sunt: cea *mahomedană*, profesată de Arabi, Turci, Persani și o parte din Chinezi; cea *budistă*, prin China, Japonia și Indochina, cea *brahmanică*, prin India; cea *creștină* prin colonii și alte ținuturi, unde locuiesc Europeanii.

Vedere din Indochina.

Soldat Chinez.

Chinez

Mongol

Curd. Asia mică

Printre **animalele** Asiei se deosebesc cele următoare: *Elefantul*, care se găsește și în stare domestică, prin India și Indochina, adică pe la Miază-zi; *tigrul*, care se găsește mai cu seamă prin India; *cămila* care dinpreună cu *elefantul*, înlocuiește calul și boul ca animale de transport prin Asia mică și pustii. Sunt *cai* buni prin Arabia și Persia, apoi un fel de bou cu păr lănos, prin podișul central, numit

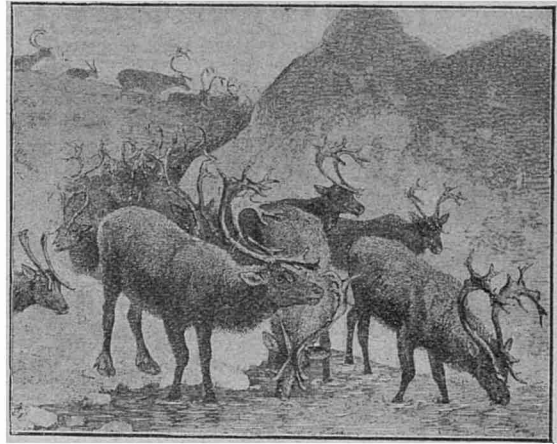
Urs alb. Trăește numai prin ghețurile polare

iac. *Oi* și *capre* multe prin Nordul Indiei, unde dau lâna de *cașmir*; iar niște *oițe* prin Sudul Siberiei dau *blănuri* de Astrachan. În Siberia se vânează *ursul alb* și alte animale pentru blana lor prețuită. *Renul* și *căinele* sunt singurele animale domestice. Ele servă și la transport, fiind înhămați la săniuțe. În Japonia și

China se crește viermele de *mătase*; iar pe țărnicurile Arabiei și ale Indiei se pescuiește *stridia*, care dă *mărgăritare*.

În Asia se produce foarte mult *orez* și *ceai*, cu care se hrănește cea mai mare parte din popoarele Asiei; apoi *macul*, o plantă din care se scoate opium (afion), pe care Asiaticii îl macină ori îl beau; în sfârșit foarte mult bumbac, prin India mai cu seamă.

De prin unele locuri precum sunt munții Altai, se scoate *aurul* și alte metale, prin China și India sunt mine de *cărbuni de pământ*. În China și Indochina se găsește *aur* și *pietre scumpe*.

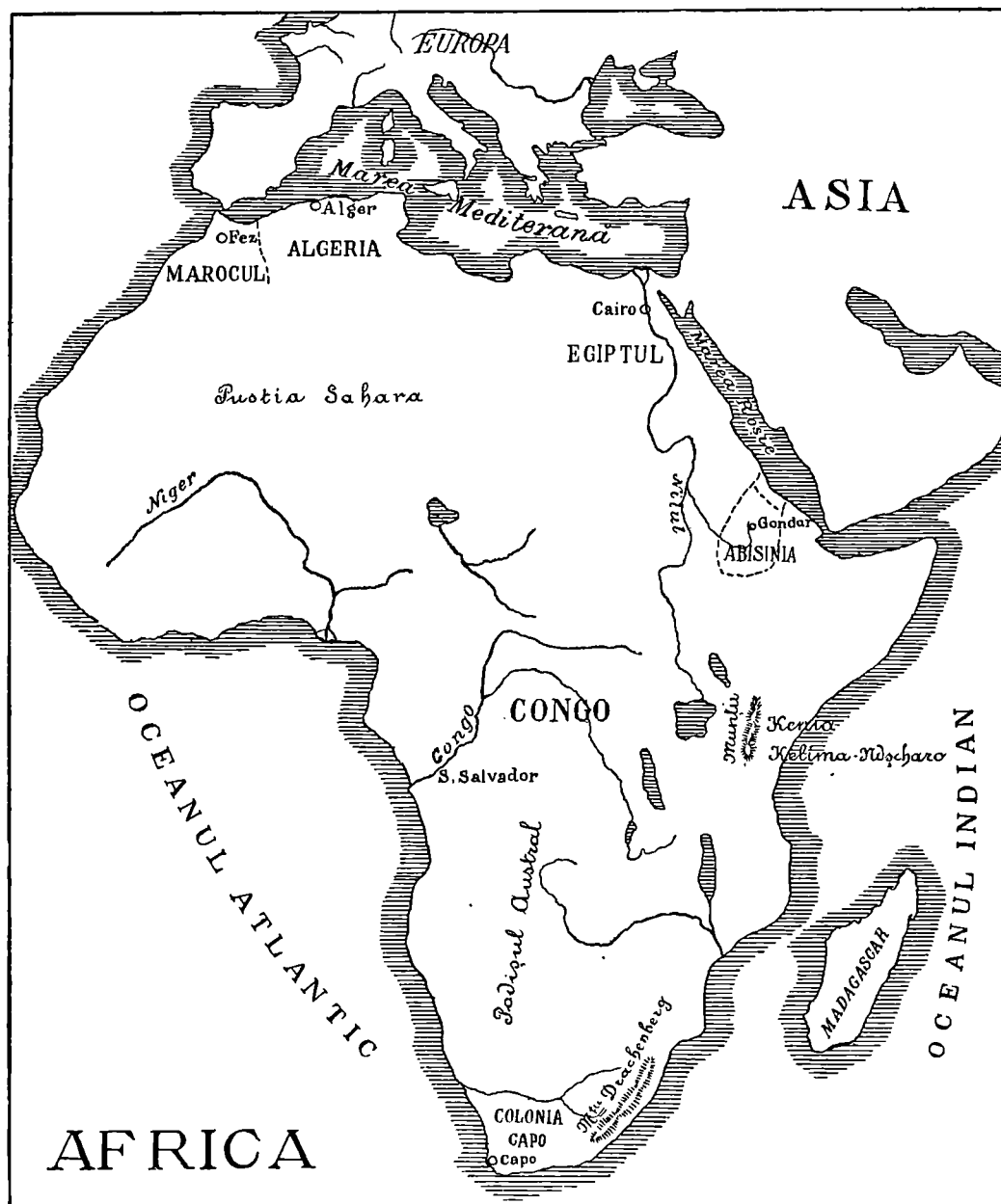
Turmă de reni

Industria în multe țări din Asia este foarte însemnată. China și Japonia fabrică porțelanuri de preț, țesăturile de mătase brodată, obiecte de lac și de lemne scumpe și mirositoare, hârtie și altele; așa încât ocupă cel dintâiu loc. Apoi vin Turcia asiatică și Persia cu covoare de preț, și India cu cașmiruri și țesături de bumbac. Fiind însă multe locuri mănoase în Asia, tot roadele agricole sunt cele mai numeroase și mai variate. Multe din ele, se aduc la noi în Europa.

Europa comunică în mod lesnicios cu Asia, prin servicii de vapoare, care circulă prin canalul *Suez* și prin toate mările din prejur; iar pe uscat transporturile se fac mai cu seamă prin caravane. În acest caz cămila e de mare nevoie,

Prin unele țări, ca India, Japonia, Siberia și Asia Mică, sunt chiar drumuri de fier.

A F R I C A

Continentul african este udat la Miază-noapte, de marea Mediterană, care o desparte de Europa; la Apus de oceanul Atlantic, care face golful *Guinea*; iar la Răsărit de oceanul Indian și de marea Roșie.

Un istm nisipos numit Suez, lega odată Africa de Asia, dar el a fost tăiat printr'un canal numit *Suez*, care pune în legătură marea Mediterană cu oceanul Indian. Înainte, navele plecate din Europa ca să ajungă în Asia trebuiau să ocolească toată Africa, trecând pe la capătul ei sudic, numit capul *Buna-Speranță*.

Africa se apropie foarte mult de Europa pe la strâmtoarea Gibraltar.

La Nord, aproape de țărmul udat de Mediterana, sunt **munții Atlas**, ce se întind de la strâmtoarea Gibraltar până la capul Bon. Spre Miază-zi de acești munți se întinde deșertul *Sahara*, cea mai mare pustie din lume.

La Sud de pustia Sahara se întinde câmpia *Sudanului* și în sfârșit *Podișul Central* sau Austral al Africei, care se oprește tocmai în Sudul Africei.

Printre **fluviile** Africei în numărăm trei mai însemnate:

a) *Nilul*, cel mai mare fluviu din Africa și al doilea din totă lumea.

Acest fluviu isvorăște din niște lacuri, din mijlocul Africii, curge spre Miază-noapte, udă Egiptul și se varsă în Mediterana.

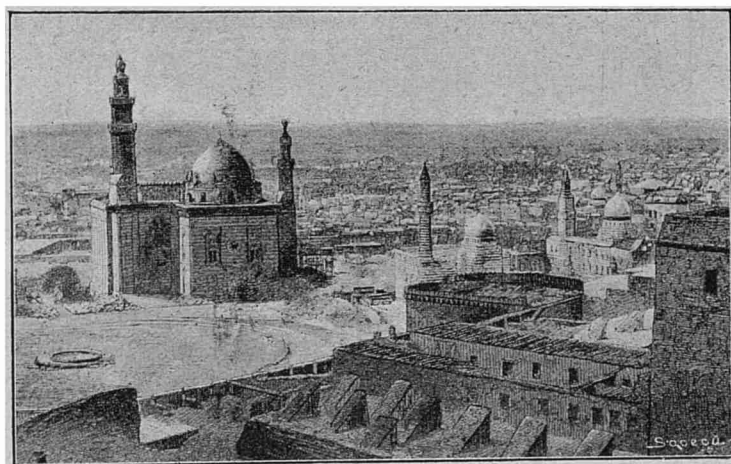
b) *Nigerul*, care străbate Sudanul și se varsă în oceanul Atlantic.

c) *Congo*, care curge prin mijlocul platoului Austral și se varsă tot în oceanul Atlantic.

În Africa sunt căldurile cele mai mari, mai cu seamă prin centru. Marginele de Nord și de Sud au clima asemănată cu cea din țările sudice ale Europei; iar roadele sunt mai aceleași. Ploile țin în Africa centrală câte 6—7 luni.

Printre ținuturile și Statele Africei, însemnăm pe cele următoare:

a) **Egiptul**, vice-regat, stăpânit cu numele numai de Turci, este cea mai

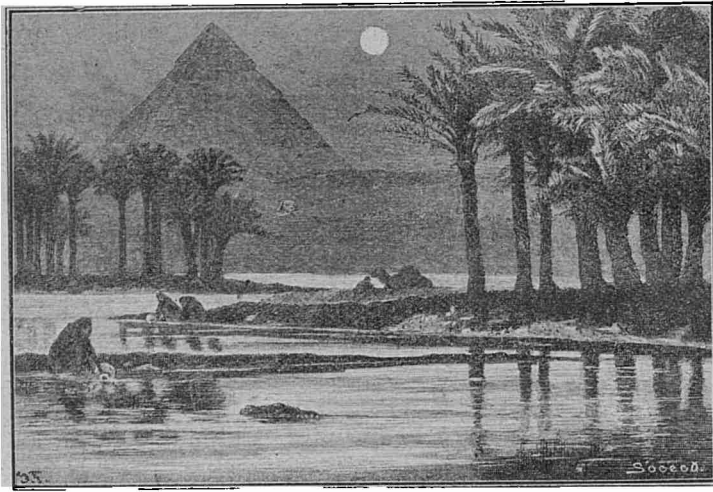

Cairo

veche și cea mai bogată din țările Africei. Este udat de Mediterana și de marea Roșie. Are de capitală orașul *Cairo*, așezat pe Nil. *Alexandria* este un port mare în delta Nilului.

b) **Marocul**, este un imperiu spre Apus de Algeria și udat de Mediterana și oceanul Atlantic. Are de capitală orașul *Fez*.

Piramide (Egipt)

c) **Algeria**, pe țărmul Mediteranei cu capitala *Alger*. Este colonie franceză.

d) **Abisinia**, este un regat mic, așezat la Miază-zi de Egipt.

e) **Congo**, un mare Stat liber, format de curând pe fluviul Congo.

Oază din pustia Saharei

Colonia-Cap, țară care ocupă colțul de la Miază-zi al Africei și care este supusă de Englezi. Are de capitală portul *Cap-Town*, dimpreună cu **Orangele** și **Transvaal**, supuse tot de Englezi.

Cele mai inapoiate popoare în cultură sunt în Africa de și aci este Egiptul cu cea mai veche civilizație. **Locuitorii** Africei sunt aproape pe jumătate în stare

de sălbăticie. Comerțul cu sclavii tot se mai face. Sălbaticii mănâncă și carne de om, fiindcă le lipsește carnea animalelor domestice. Ei nu sunt nici păstori nici plugari și în genere nu sunt îndemânatici la vânat. Ei se nutresc cu fructe.

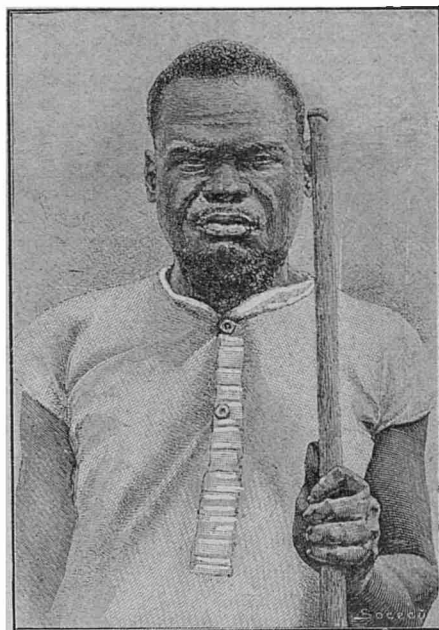
Prin Africa de Nord și până în Sahara, locuiește rasa albă. În tot restul Africii nu se găsește decât rasa neagră aproape sălbatică. Prin colonii sunt Europeni.

Europenii și Abisinienii sunt creștini; locuitorii de prin Sudan, și tot Nordul Africii sunt mahomedani.

Printre animalele Africii se deosebesc: *Leul*, zis de Africa, *elefantul*, *rinocerul* și *ipopotamul*, cari sunt vânați pentru dinții lor, numit *fildeș*, care se aduce în Europa;

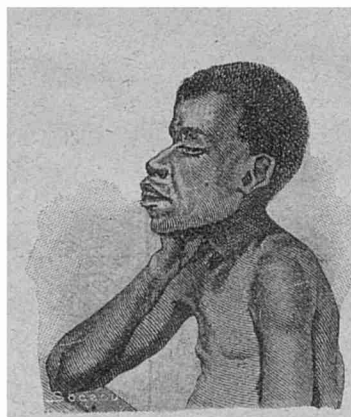

Negru din Sudan

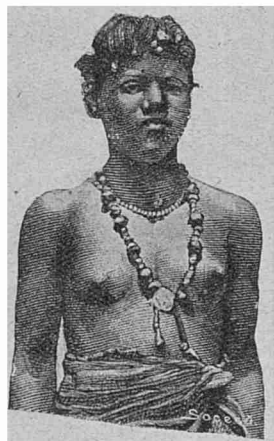

Negru din Africa de Vest

crocodilul, care trăește pe țărmurile apelor și *cămila*, cu o singură cocoșă care este animalul de transport în călătoriile din pustia Sahara. Prin pustie și stepe sunt și *hiene*, *maimuțe*, *zebre*, *girafe* și niște căprițe numite *antilope*.

Akka. Cap de pitic din Africa

Felahă africana

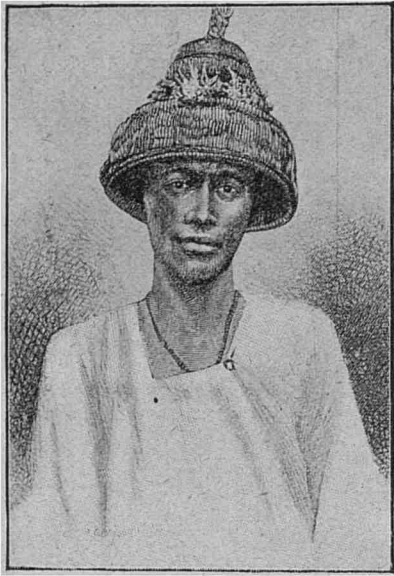
Tot prin Sahara se găsește *struțul*, cea mai mare pasăre din lume, care se vânează spre a'i smulge *penele* foarte căutate de Europeni.

Animalele domestice din Europa au fost introduse în Algeria și colonia Cap.

În Africa și în special la Miază-noapte, se produc multe *grâne*; iar printre fructe se pro-

duc *curmale*, *smochine*, *lămâi*, *portocale*, *viță* și renumita *nucă de coco*. *Bumbacul* crește în Egipt. Toate aceste roade se transportă prin Statele Europei.

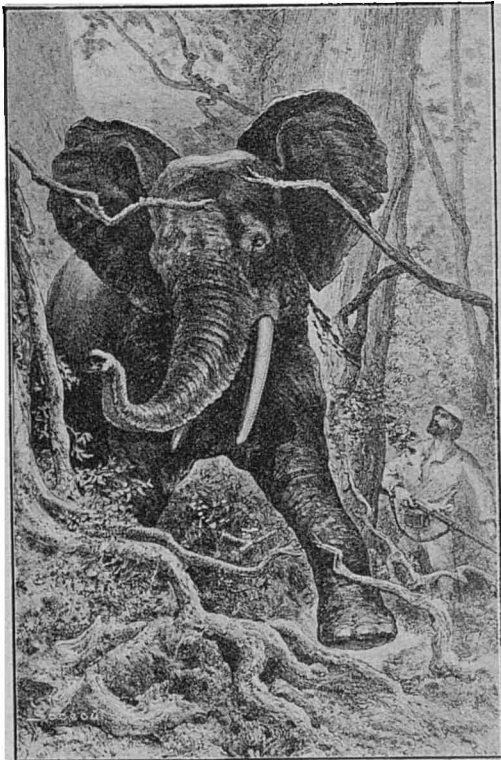
In Africa centrală sunt *păduri* nepătrunse încă de om, în care mișuesc animalele sălbatice. Niște arbori dau *cauciucul* și *guma*.

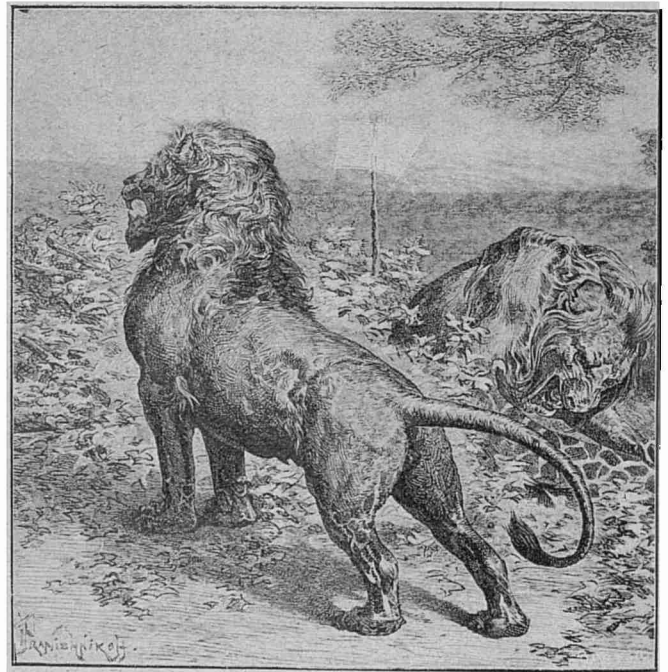
Tip din Congo

Abisinian

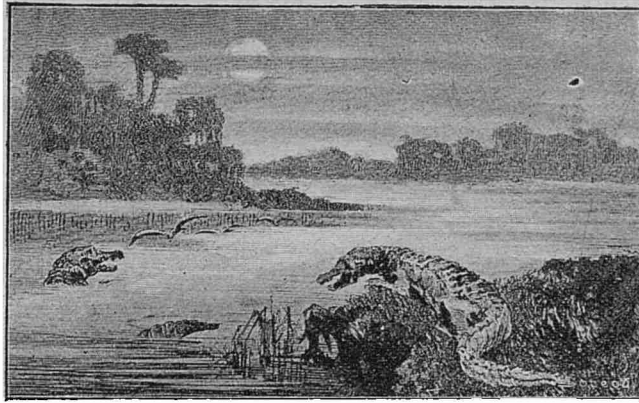

Elefant

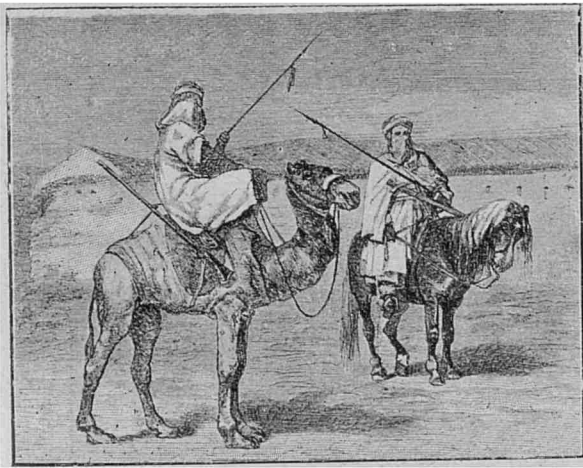
Leu de Africa

Mine nu prea sunt. Afară de minele de *diamante* din colonia Cap și de *cărbuni de pământ* dela Nordul ei, nu se semnaleză nici una. Se crede totuș că s'ar găsi și bogate mine de aur.

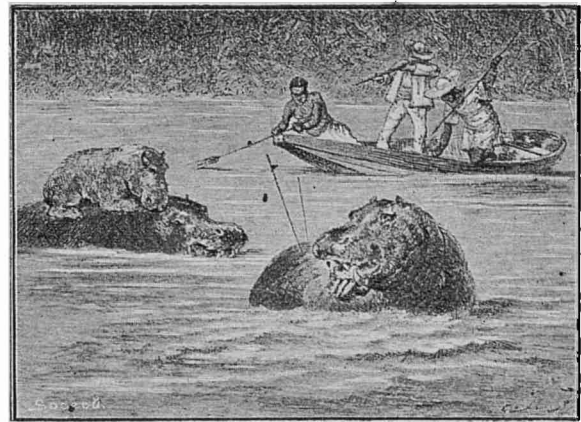

Crocodili Africani

În Africa nu este dezvoltată industria, afară numai foarte puțină, prin coloniile europene.

Călători prin Sahara

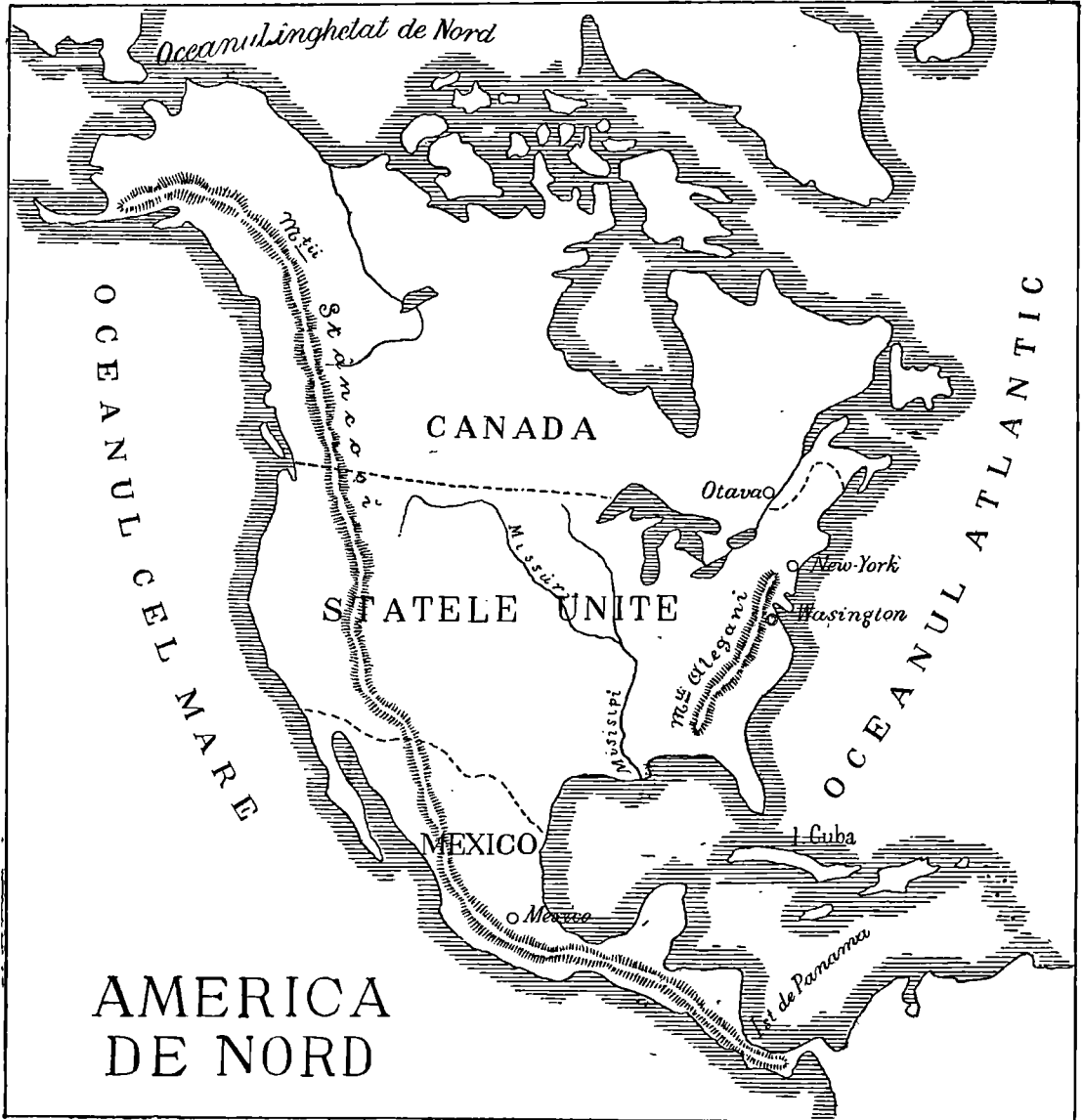
Ipopotami

Europa ia de aci multe produse cari îndestulează industriile sale. Transportul în interior se face cu caravanele. Drumuri de fer sunt numai prin Egipt, Algeria, Congo și Colonia Cap. Navigație mare se face pe țărmuri. Năvile se încarcă aci cu roadele Africiei și se întorc în Europa.

AMERICA

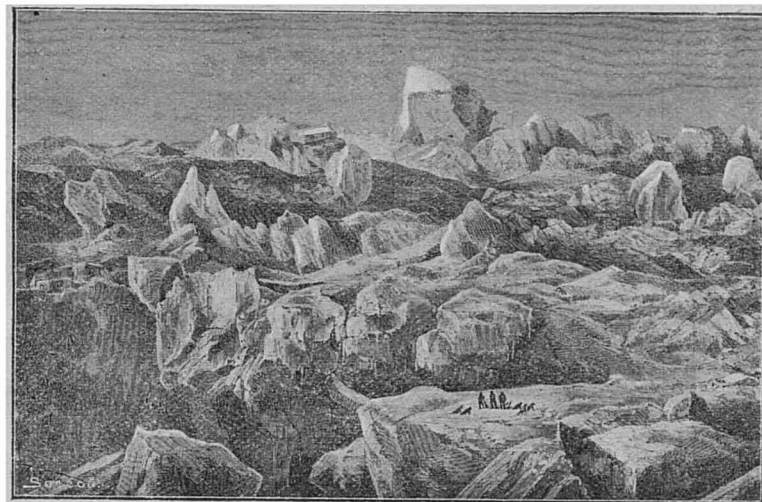
Continentul american se întinde dela oceanul Inghețat Arctic până la oceanul Inghețat Antarctic.

Este udat la Apus de oceanul cel Mare, și la Răsărit de oceanul Atlantic.

Acest continent se împarte în două: *America de Nord*, dela oceanul Inghețat de Nord și până la istmul Panama, și *America de Sud*, dela istmul Panama până la oceanul Inghețat de Sud.

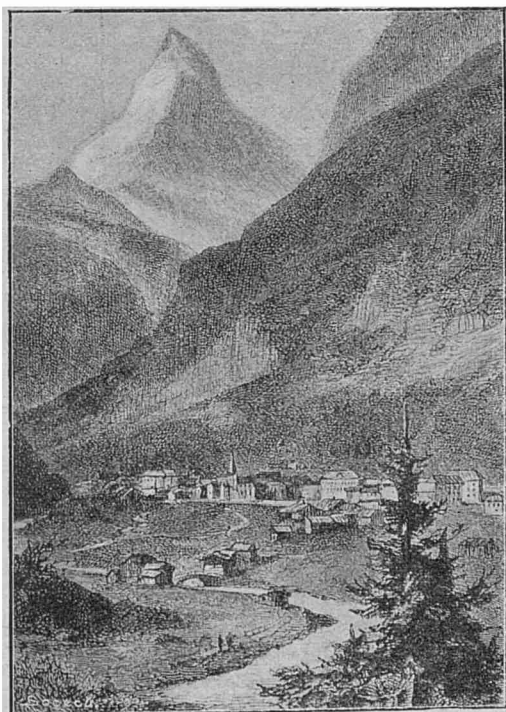
Amândouă aceste continente au forma unui tringhiiu cu vârful în jos. La capătul celui dela Miază-zi se află capu' *Horn* în insula *Țara de foc*. Cea de Nord este mai crestată la țărături. Golfuri sunt: *Hudson* și *Mexic*; peninsule: *Alasca*; insule: *Antilele*, *Bahama* și ținuturile *polare*.

Blocuri de ghița în marile polare din oceanul înghețat

Cele două Americi sunt străbătute de o șiră de munți, d'a lungul țărăturii oceanului Pacific. Ei se numesc **Stâncoșii** în America de Nord și **Andele Cordiliere** în America de Sud.

Și pe țărătura oceanului Atlantic se ridică în America de Nord munții *Alegani* și în cea de Sud podișul *Braziliei*. La mijloc sunt câmpii neîntrerupte. În America de Nord sunt fertilele *Savane*. În cea de Sud, câmpia este când ierboasă (*Linaos*), când păduroasă (*Selvas*), când acoperită cu pășuni (*Pampas*).

Vedere din America. Munți stâncoși

Continental american este udat de cele mai mari **fluvii** din lume.

În America de Nord se află fluviul **Misisipi**, încărcat cu **Misuri**, considerat ca cel mai mare fluviu după suprafața globului, care curge de la Nord spre Sud și se varsă în golful Mexic.

În America de Sud curg :

Amazonul, prin regiunea *Selvas* de la Apus spre Răsărit și **La Plata** (*Parana*), de la Nord spre Sud.

Amândouă se varsă în oceanul Atlantic.

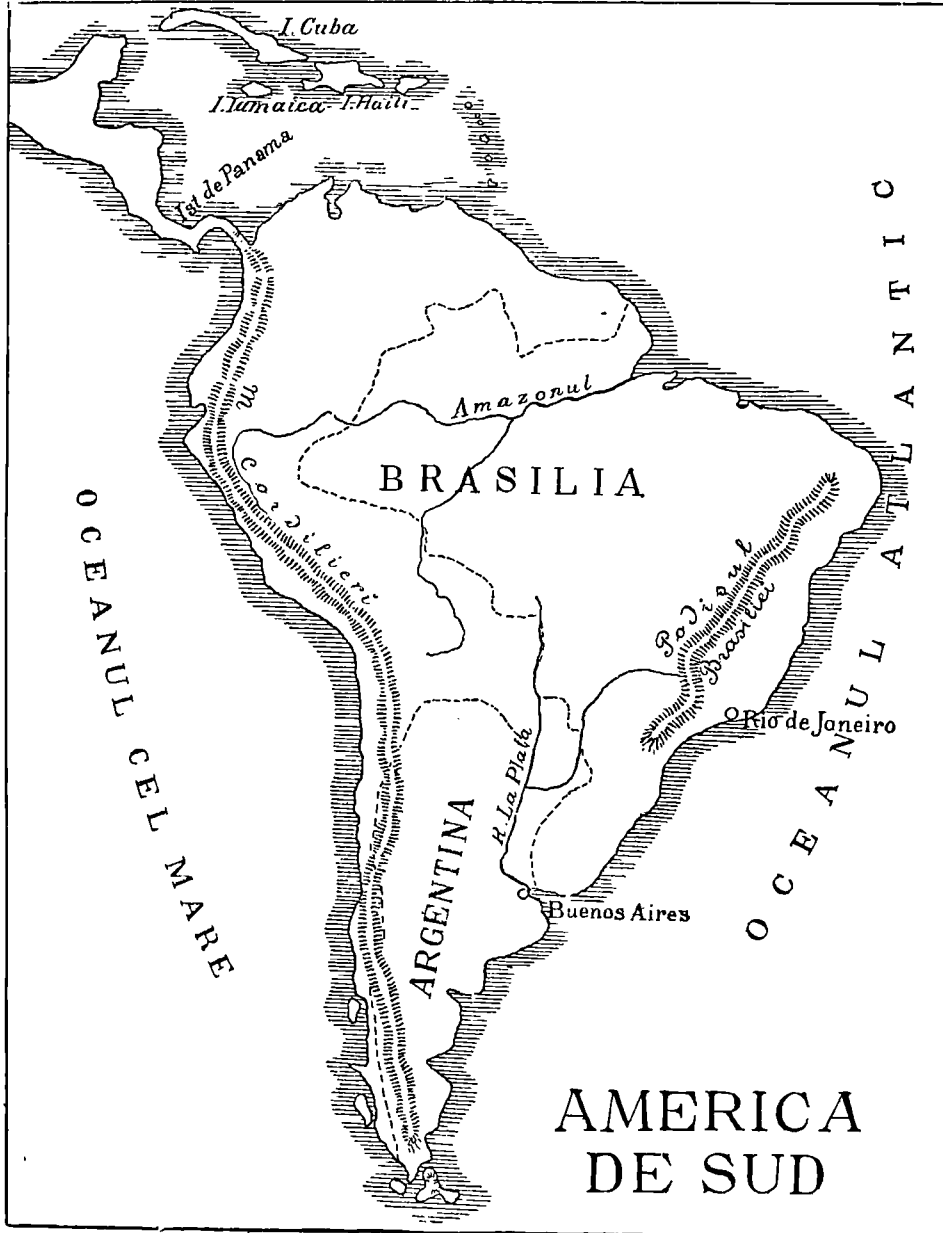
În America de Nord se află prin centru o grămadă de cinci mari lacuri care comunică unele cu altele și se scurg în oceanul

Atlantic prin fluviul **Laurent** cel mai lat fluviu din lume. Între cele două din urmă lacuri se află cea mai mare cascădă din lume numită *Niagara*.

America de Nord, la Miază-noapte are clima rece. Nu crește nimic, decât ceva păduri de brazi și pini.

Prin centru timpul este, ca în Europa, temperat și solul foarte roditor.

Tot asemenea este și la Sudul Americii de Sud. Restul are clima foarte caldă și vegetația foarte bogată.

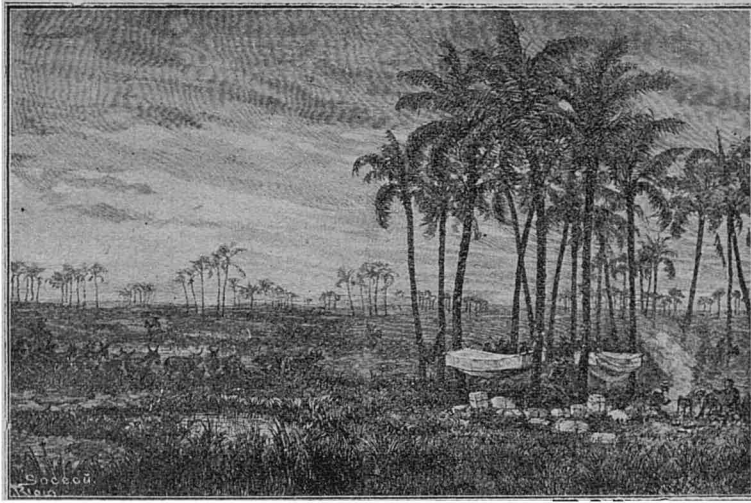
Toate Statele din America sunt *republice* în felul Elveției, adică confederațiuni de State, independente unele de altele.

Mai sunt și câteva *colonii* europene. Altădată toată America era sub stă-

pânirea Europeanilor, cari îndată după descoperire (1492), au ocupat-o, atrași de bogățiile fără seamăn din sânul ei.

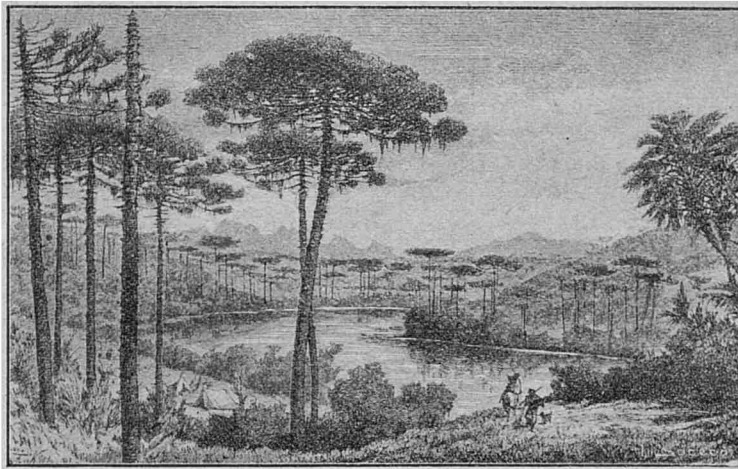
Aceste state sunt :

a) **Dominionul Canada**, stăpânită numai cu numele de Englezi, din care pricină se și chiamă America engleză. Capitala este *Ottava*.

Vegetația din America centrala

b) **Statele-Unite**, locuite de Englezi, și de alte neamuri din Europa. Are drept capitală *Washington*. *New-York* este cel mai mare port din toată America. *Cicago* și *Filadelfia*, orașe renumite.

Vegetația din Brazilia

St. Francisco, este cel mai mare port de pe oceanul Pacific și *Noul Orleans*, port mare la gura lui Misisipi.

Această țară a fost stăpânită de Englezi și numai de un secol și ceva este o republică neatârnată. Este una din cele mai bogate țări din lume.

c) **Mexico**, spre Miază-zi de Statele-Unite, cu capitala *Mexico*. A fost colonie spaniolă.

! In America de Sud sunt :

a) **Brazilia**, care ocupă cea mai mare parte din America de Sud, cu capitala *Rio-de-Janeiro*, fostă colonie portugeză.

Indiană din America de Nord

Negru din America

Tip din America centrala

b) **Argentina** sau *La Plata*, spre Miază-zi, cu capitala *Buenos-Aires*. A fost tot colonie spaniolă.

Populația Americelor este de vre-o 3 ori mai mică decât a Europei.

Tip din America de Sud

Cel mai mare număr îl formează Europeanii, cari au colonizat și au format Statele și cei cari mereu sosesc din țările europene. Ei au făcut un măcel îngrozitor din vechia populație găsită aci, din așa numiții *Indiani* sau *Pieile Roșii*, așa că foarte puțini dintre Indiani au rămas. Aștia sunt păgani și trăiesc prin munți, păduri și câmpii.

Europeanii au adus aci Negrii din Africa pentru munca câmpului, pe cari 'i-au robit. Acum însă toți Negrii au fost liberați din sclavie, iar Chinezii emigranți le-au luat locul la plug, lucrând pe un preț foarte mic.

Pământul Americii este cel mai mănșos din lume. *Grâne, bumbac, tutun, cafea, orez, trestia de zahăr, cacao, ana-*

nas, sunt cele mai însemnate și mai îmbelșugate roade ale ei. Arborii, cari dau *chinina*, *cauciucul* și lemnul lor, spre a face din el mobile, sunt în mai mare număr decât ori în ce loc.

Animalele sălbatice sunt felurite și multe, anume :

Tapirul, *juguarul*, *șarpele* cel mai mare numit *boa*. Apoi *papagali* și alte pasări. Prin câmpiile reci de Nord se vânează animale pentru *blana* lor scumpă. Prin pășunile întinse ale Statelor-Unite pasc *boi*, *oi*, *porci* și *cai* în număr mare.

Și în fine în regiunea Pampas, afară de animale, pasc turme numeroase de *lama*, *alpaga*, dela care se ia lână.

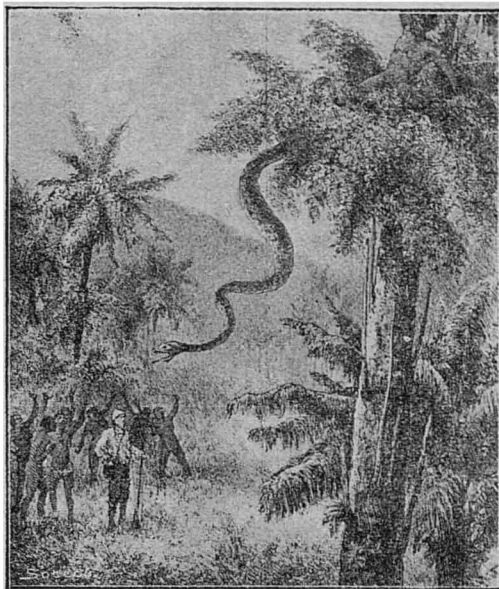
Ceea ce însă face bogăția Americii, sunt minele de *aur*, *argint*, *păcură* și prezența *pietrelor scumpe în munții săi*.

Ca **industrie**, Statele Unite întrec pe Europa în mulțime și varietate, nu însă în frumusețe și trăinicie.

Se face **comerț** mare cu Europa.

Interiorul Americii de Nord este străbătut de o mulțime de căi ferate și canale ; iar prin America de Sud căile ferate se găsesc numai pe coaste. Interiorul ei este încă neexplorat.

Nimic din produsele Americii nu rămâne neimportat în Europa. Grânele Americii curg potop în Apusul Europei și fac astăzi ca ale noastre să aibă un preț mai mic.

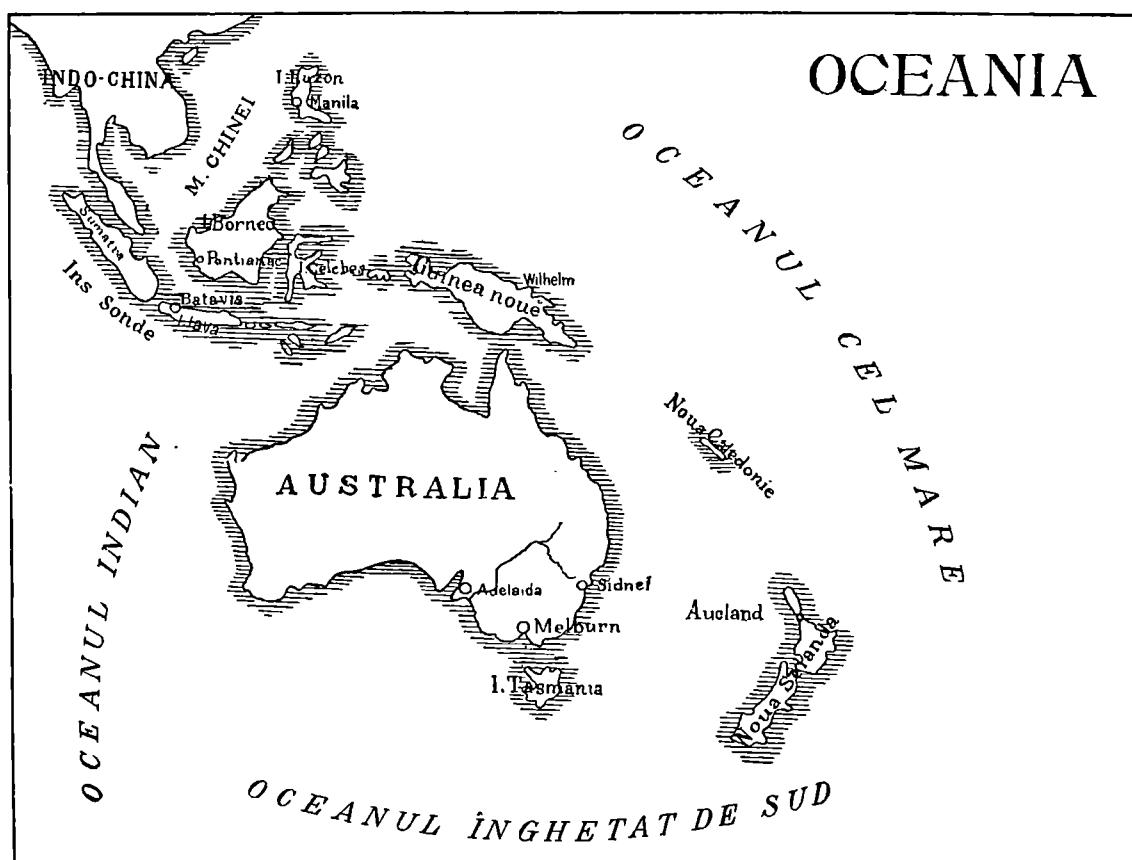

Șarpele boa

OCEANIA

Acest continent este numit astfel fiindcă este compus numai din insule. El este udat de oceanul Indian la Apus, de marea Chinei la Miază-noapte ; de oceanul cel Mare sau Pacific la Răsărit și de oceanul Înghețat la Miază-zi.

Oceania se compune dintr'o mulțime de insule mari și mici, mai toate supuse Europeanilor.

Printre cele mai însemnate sunt:

Australia, supusă Englezilor; marea insulă **Borneo**, insulele Iava, Sumatra și grupul Havai.

Cel mai mare oraș din Australia este **Melburn**, apoi vine **Sidney** și **Adelaida**.

Australia are 7 milioane km. pătrați în întindere.

În insulele Sondei, anume în *Java*, este **Batavia**.

În Oceania locuiesc două rase de oameni.

Prin insulele Sondei și Filipine trăiește rasa *Maleză* (cu fața măslinie) iar

Sidney

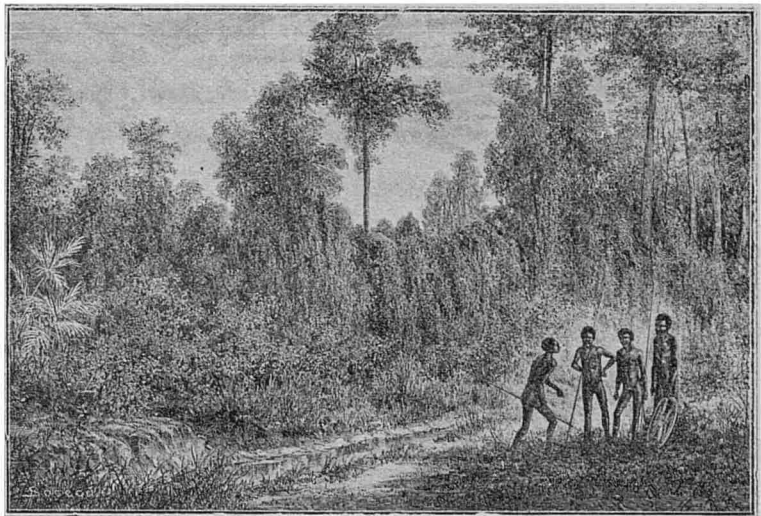
Negru din Australia

prin Australia și prin restul Oceaniei, rasa *Neagră*, încă în stare de sălbăticie.

Locuitorii din **Havai**, **Tonga** și **Samoa** au format State independente, unde a început să pătrundă religiunea creștină.

Negru din Noua Zelandă

Vegetația din Australia

Indigenii sunt imputinați. Mai toți locuitorii sunt Europeni și Chinezi.

În Oceania și mai cu seamă prin insulele Sondei, se produce multă *cafea*, *bumbac*, *cuișoare*, *scorțișoare*, și *vanilie*.

Prin Australia se nutresc turme numeroase de *boi*, *oi* și *cai*.

Aci sunt și mine de *aur*, *fier* și *cărbuni* de pământ.

Oceania este în legătură comercială cu toate continentele.

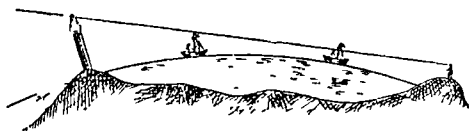
PĂMANTUL PRIVIT CA CORP CERESC

1. Continentele și oceanele învățate până acum se întind peste toată suprafața pământului. Pământul are o *formă sferică*, puțin turtită la două capete și umflată la mijloc, cum ar fi o portocală ori un măr.

Iată câteva fapte, cari ne pot încredința despre rotundimea pământului.

În orice călătorie, ce se face în jurul pământului, ajungi la locul de unde ai plecat, dacă mergi tot înainte, fără să te întorci pe urmă-ți.

Ca să înțelegem acest lucru, ne închipuim că avem înaintea noastră un pepene rotund. Pe dânsul merge o furnică. Dacă furnica își urmează calea tot înainte, fără să se abată la stânga ori la dreapta, ea va ajunge tot la locul de unde plecase.

Rotundimea suprafeței pământului

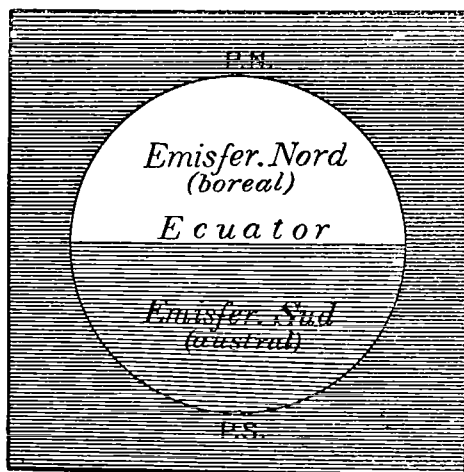
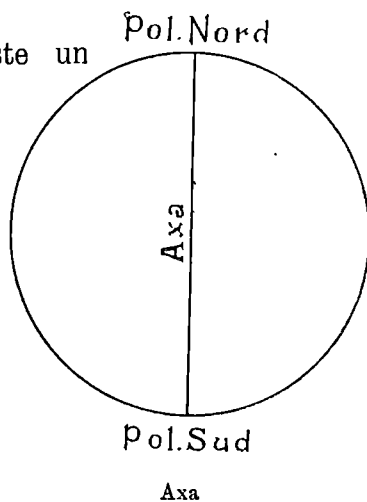
Pleacă un vapor dintr'un port oarecare și dacă merge tot înainte, după doi, trei ani, se întoarce iar la locul de unde plecase. Cel dintâi om, care a făcut această încercare, a fost un portugez, anume Magelan, a cărui corabie a ocolit pământul în 1000 de zile. Dacă pământul nu ar fi rotund, nu s'ar întâmpla așa ceva.

MIȘCĂRILE PĂMANTULUI

Linia, pe care ne-o închipuim că ar străbate pământul prin mijloc se numește **axa**. Cele două capete ale ei, cari ating suprafața sferei pământești, se numesc **poli**. Cel de sus este *Polul Nord*, cel de jos *Polul Sud*.

Ecuatorul este un cerc, care înconjoară pământul drept pe la mijloc, între cei doi poli, și pe la umflătura sa.

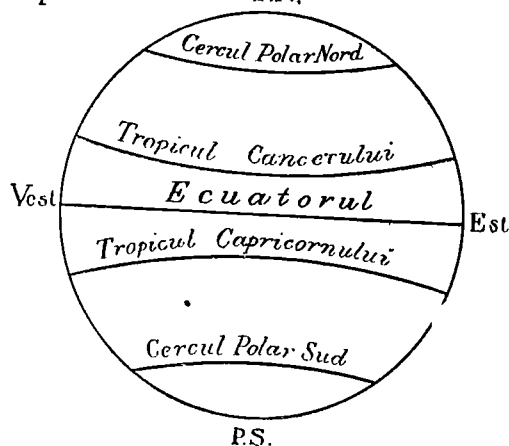
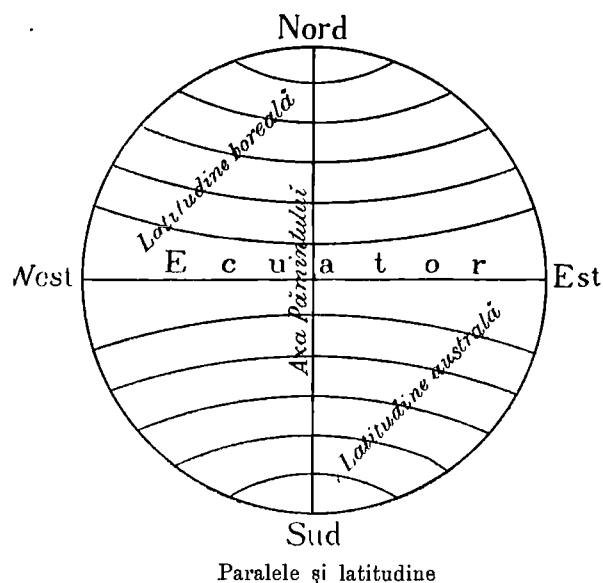
Ecuatorul împarte pământul în două părți egale numite *Emisfere*, unul este Emisfera de Nord, *boreal* sau *arctic* și celalt emisfera de Sud, *austral* sau *antarctic*. La nordul și la

Emisferele pământului

Sudul Ecuatorului se află alte cercuri din ce în ce mai mici, duse în același sens ca și dânsul. Acestea se numesc cercuri **paralele**.

Printre aceste paralele se găsesc patru, care trebuiesc, deosebite de celelalte. Două din aceste cercuri paralele sunt așezate de o parte și de alta a Ecuatorului, adică la Nord și la Sud. Ele se numesc **tropice**. Cel dela Nord este *tropicul Cancerului*, cel dela Sud *tropicul Capricornului*. P.N.

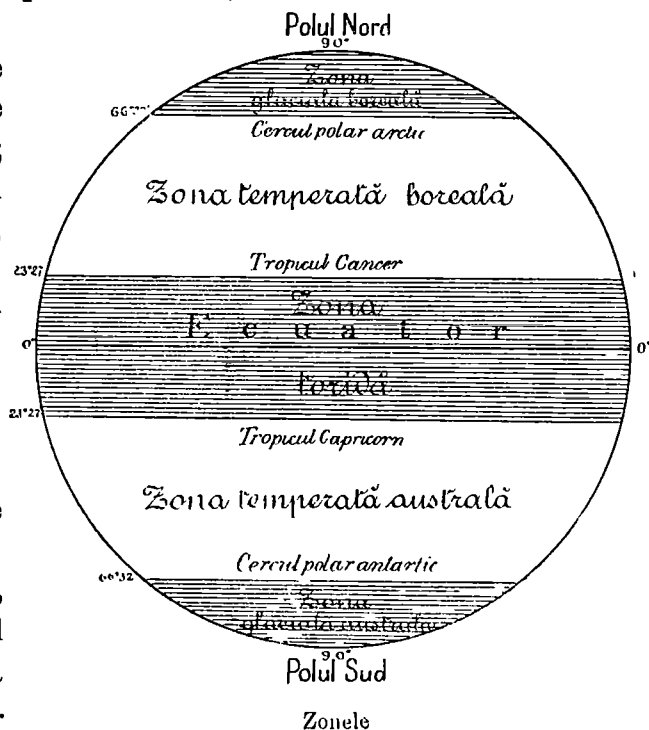
Celelalte două cercuri sunt așezate împrejurul fiecărui pol; acela, care înconjoară polul Nord, se numește *cercul polar de Nord*, iar cel ce înconjoară polul Sud, se numește *cercul polar de Sud*.

Căldura nu este tot aceeași pe suprafața globului. Prin mijloc, adică pe la Ecuator, căldura este foarte mare; cu cât ne depărtăm însă spre poli, cu atât se face mai frig. De altă parte, pe când la Ecuator căldura ține mereu, la poli apele și pământurile sunt totdeauna înghețate. De aceea suprafața globului este împărțită în cinci părți, numite **zone**.

Astfel :

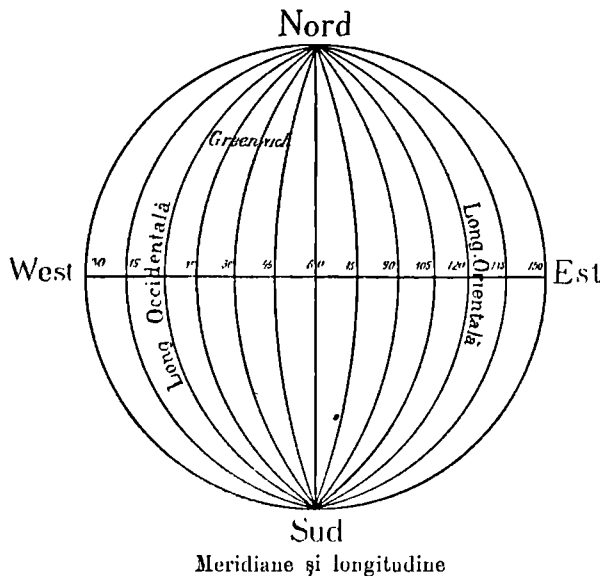
a) *Zona călduroasă*, cuprinsă între cele două tropice.

b) *Zonele friguroase*, una la Nord, cuprinsă între polul Nord și cercul polar de Nord și alta la Sud, cuprinsă între polul Sud și cercul polar de Sud.

c) *Zonele temperate* sunt iarăși două: una în emisfera boreală, și alta în cea australă. Cea din emisfera boreală se află cuprinsă între cercul polar de Nord și tropicul Cancerului și cea din emisfera australă între cercul polar de Sud și tropicul Capricornului.

Meridianele sunt alte cercuri care înconjoară pământul, trecând prin cei doi poli. Meridianele sunt egale.

Pământul se învârtăște împrejurul axei sale întocmai ca o roată în jurul osiei sale. Timpul ce întrebuințează pământul, ca să se învârtăască odată împrejurul axei sale, este de 24 ore. Această mișcare se numește **mișcare de rotațiune**. Jumătate din acest timp formează *ziua*, iar cealaltă jumătate *noaptea*.

Pe când pământul se învârtăște împrejurul axei sale, el face în același timp un mare ocol împrejurul soarelui. Această mișcare se numește **mișcare de revoluțiune**. Timpul întrebuințat

de pământ în acest mare ocol este de 365 zile, adică un an.

Anul se împarte în patru anotimpuri, cuprinzând fiecare câte trei luni.

Primă-vara: Martie, Aprilie și Maiu.

Vara: Iunie, Iulie și August.

Toamna: Septembrie, Octombrie și Noembrie.

Iarna: Decembrie, Ianuarie și Februarie.

Linia, pe care pământul o croiește în spațiu, în mișcarea sa de revoluțiune, se cheamă *orbită*.

Cer. Soare. Lună. Stele.

Bolta albastră, care ne înconjoară de toate părțile și care se luminează ziua de soare, iar noaptea de lună și de stele, se numește **cer**.

În timpul nopții se văd pe cer o mulțime de puncte luminoase, de niște

---

NOTĂ.— Când ne sculăm dimineața, observăm că soarele răsare dintr-o parte a cerului, la orizont ca și când ar eși de după pământ. Încetul cu încetul el pare că se ridică în sus pe bolta cerească. Dela mijlocul zilei el începe a se coborî iarăși, până ce spre seară îl vedem dispărând dela partea opusă. Această mișcare a soarelui este numai o părere, căci în realitate pământul se învârtăște împrejurul axei sale, pe când soarele stă pe loc; iar ceea ce ne face să credem că soarele umblă pe cer, este tocmai această mișcare de rotațiune a pământului. Înviertirea pământului se face de la Apus la Răsărit în sens contrariu părerii noastre.

ținte aurii, care se numesc **stele**. Aceste stele sunt corpuri cerești, mai mari de cât pământul. Ele au lumina lor proprie, ca și soarele. Ori de câte ori le vom privi noaptea la aceeași oră, le vom vedea pe fiecare în același loc; de aceea se numesc *stele fixe*.

Unele stele se arată oamenilor cu o coadă luminoasă și se numesc **comete**.

Afară de acele mii de stele fixe, se văd pe cer alte corpuri cerești, cari le vedem luminând astăzi într'un loc și mâine într'altul, va să zică au o mișcare de revoluțiune în jurul soarelui. Acestea se numesc **planete**. Planetele sunt în număr de opt. Pământul, pe care 'l locuim, este și el un planet. Toate planetele primesc căldura și lumina lor de la soare; ele se învârtesc în jurul său ca și pământul.

Soarele este cu mult mai mare decât pământul. El arde neconținut și, observat cu ochianul (telescop), se vede pătat.

Împrejurul unora dintre planeți, se învârtesc câte una sau mai multe corpuri mici, luminate tot de soare cari se numesc **sateliți**. Pământul are un singur satelit, care este luna.

Luna se învârtește împrejurul pământului în timp de 4 săptămâni; ea este mult mai mică decât dânsul. De nu ar lumina-o soarele, n'am vedea-o niciodată.

Din toate corpurile cerești, luna este cea mai apropiată de pământ.

Luna se arată pe cer sub diferite forme: uneori o vedem ca un glob auriu, atunci se zice ca e lună *plină*; alteori o vedem numai pe jumătate luminată, iar alteori partea luminată se arată ca o seceră. Când e luminată numai pe jumătate se cheamă *primul și ultimul pătrar*; când e ca o seceră, se cheamă *craiu nou*.

Soarele, dimpreună cu toți planeții și cu sateliții lor, formează aceea ce se numește *sistema solară*.

Sfârșitul Materiei Trim. II. cl. IV. urb.

ROMANIA

Țara românească se împarte în următoarele trei zone:

a) **Zona munților**, formată de lanțul Carpaților dela Vârciorova și până la intrarea Bistriței în țară. În această zonă tărâmul se ridică treptat până la 2500 metri d'asupra luciului mării Negre, în creasta munților Carpați.

b) **Zona dealurilor**, care se urmează din zona munților și care încinge țara prin mijloc, întocmai ca un brâu. Înălțimile, de obicei, în această zonă nu trec peste 700 metri.

c) **Zona șesului**, sau *Câmpia*, ocupă cam jumătate despre Miază-zi a *României*, începând dela Vârciorova și până la Galați. Pe această zonă pământul este întins și neted. Nu se vede decât ici și colo câte o colină neînsemnată sau vre-un coștiș, care se pierde în câmpie.

Lanțul **Carpaților**, care formează partea cea mai ridicată a țării, se compune din mai multe grupuri:

a) Începând dela Vârciorova se ridică mai întâi munții **Mehedințului**, cu vârful *Oslea*; vin apoi în rând, înșirați spre Răsărit: Munții **Vulcan**, cu vârful *Straja* și munții **Parângului**, cari cuprind masivul *Purângul* cu vârful *Mândra*.

Aceste trei grupuri ocupă România din dreapta Oltului.

b) Spre Răsărit urmează munții **Făgărașului**, cu vârful *Negoiul*, cel mai mare vârf din România; ai **Bârsei**, ca vârfurile *Omul* și *Caraimanul* și ai **Buzăului**, cu vârful *Penteleul*.

c) Dela munții Buzăului lanțul Carpaților cotește spre Miază-noapte și cât ține granița despre Transilvania, întâlnim următoarele cinci grupuri:

Munții **Vrancei**, cu vârful *Giurcea*;

Munții **Tarcăului**, cu vârful *Tarcăul*;

Munții **Oituzului**, cu vârful *Șandrul-mare*;

Munții **Hangului**, cu vârful *Ceahlăul*, cel mai mare vârf din regiunea dintre Milcov și Prut.

Munții **Dornei**, dimpreună cu ai **Bistriței**.

Aceste două șiruri de munți sunt despărțite prin valea Bistriței,

Dunărea udă România dela Vârciorova și până la marea Neagră.

Până la Calafat o desparte de Sârbia; iar dela Calafat până la Călărași, de Bulgaria. De aci înainte udă numai țara noastră până la vărsarea ei în mare, afară de brațul Chilieii, care face frontiera dintre România și Rusia, dela Reni și până la gura sa.

Înainte de a se vărsa în mare, Dunărea se desparte în trei brațe: *Sulina*, *Chilia* și *Sfântul Gheorghe*.

Râurile cele mari ale țării noastre sunt:

Jiul, cu afluenții *Motrul* pe dreapta, *Gilortul* și *Amaradia* pe stânga.

Oltul, cu *Bistrița* și *Oltețu* pe dreapta și cu *Topologu* pe stânga.

Vedea, cu *Teleormanul* pe stânga.

Argeșul, cu râul *Doamnei* și *Dâmbovița*, pe stânga.

Ialomița, cu *Prahova* pe stânga.

Siretul, care udă Moldova prin mijloc și se încarcă cu *Moldova*, *Bistrița*, *Trotoșul*, *Putna*, cu *Milcov* și *Buzăul* pe dreapta; iar pe stânga cu *Bârladul*.

Prutul, care ne face frontiera despre Basarabia, încărcat cu *Jijia*.

4. Pe lângă Dunăre se află un șir de lacuri formate în mare parte de acest fluviu. Astfel, începând dela Vest spre Est, întâlnim pe cele următoare: *Nedeia* (Dolj); *Potelul* (Romanați); *Suhaia* (Teleorman); *Balta-mair* (Vlașca); *Greaca* (Ilfov); *Călărași* (Ialomița); *Brateș* (Covurlui).

În Dobrogea se află lacurile; *Razelm*, *Goloviștea*, *Smeica* și *Sinoaia*, cari comunică cu marea Neagră.

În interiorul României se găsesc: *Greaca* și *Mostiștea* în Ilfov; *Balta-albă* în Râmnicul-Sărat, *Brateș* în Covurlui și altele mai mici.

5. Fluviul Dunărea este presărat cu o mulțime de ostroave.

Printre cele mai mari deosebim pe cele următoare: *Corbul*, *Ostrovul mare*, în Mehedinți. Vin apoi: *Ostrovul Sfântul Gheorghe* între Giurgiu și Ruscium. Insula *Lungă* și *Albina* în județul Ilfov. *Ostrovul Balta*, cel mai mare, cuprins între Dunăre și Brațul Borcea, și *Ostrovul Bregoluiul* în Brăila.

În marea Neagră, cam în dreptul brațului Chilieii, se află insula *Șerpilor*.

Județele cu capitalele lor sunt:

România din dreapta Oltului.

1. Mehedinți cu	capitala	Turnu-Severin	4. Valcea cu capitala	R.-Valcea
2. Gorj	"	Târgu-Jiu	5. Romanați	" " Caracal
3. Dolj	"	Craiova		

România dintre Olt și Milcov.

1. Argeș	cu capitala	Pitești	7. Prahova	cu capitala	Ploești
2. Oltul	" "	Slatina	8. Ilfov	" "	București
3. Teleorman	" "	T.-Măgurele	9. Buzău	" "	Buzău
4. Muscel	" "	Câmpu-Lung	10. Ialomița	" "	Călărași
5. Vlașca	" "	Giurgiu	11. Brăila	" "	Brăila
6. Dambovița	" "	Târgoviște	12. R.-Sărat	" "	R.-Sărat

România dintre Milcov și Prut

1. Covurlui	cu capitala	Galați	8. Bacău	cu capitala	Bacău
2. Tecuciu	" "	Tecuciu	9. Neamțul	" "	Piatra
3. Putna	" "	Focșani	10. Suceava	" "	Fălticeni
4. Tutova	" "	Bârlad	11. Iași	" "	Iași
5. Vaslui	" "	Vasluiu	12. Botoșani	" "	Botoșani
6. Fălciu	" "	Huși	13. Dorohoiu	" "	Dorohoiu.
7. Roman	" "	Roman			

România de peste Dunăre.

Tulcea cu capitala Tulcea.

Constanța cu capitala Constanța.

În total sunt 32 de județe.

Populația întregii țări este 6 milioane oameni, dintre care aproape 5 milioane Români, apoi vin Evrei, Unguri, Lipoveni, Țigani, Armeni și alte neamuri.

În zona muntoasă a României se găsesc multe bogății. Cele mai însemnate sunt pădurile de brad, pin și fag, care se exploatează în multe locuri, făcându-se cherestea. În această zonă se extrage sare de prin ocnele dela *Ocnele mari* (Valcea), *Slănic* și *Telega* (Prahova) și *Târgul-Ocna* (Bacău), apoi *păcura* prin județele Dambovița, Prahova, Buzău și Bacău, în fine *varul*, *cărbunii de pământ* și *alte minerale*.

Tot în regiunea muntoasă se găsesc apele minerale, cum sunt cele dela *Călimănești* și *Govora* (Valcea), *Slănic* (Bacău), *Bălțătești* (Neamțu). Pucioasa (Dambovița). Renumite ape minerale se mai găsesc și în câmpie cum sunt de pildă cele de *Lacul-Sărat* de lângă Brăila, și *Tekir-Ghiol* de lângă Constanța.

În zona dealurilor se cultivă vița, care ne dă vinurile renumite de Drăgășani, Odobești, Nicorești și Cotnari. Apoi livezile cu pruni, din care se face *țuică*. Dintre cereale se cultivă mai mult *porumbul*. Aci sunt *fânețe* întinse.

În zona câmpiei se cultivă cerealele: *grâu*, *porumb*, *orz*, *ovăz*, *meiu*, *rapiță* și plante ca: *în*, *cânepă* și *tutun*, precum și tot felul de legume, ca: *fasole*, *mazăre* și altele.

Locuitorii țării noastre se ocupă foarte mult și cu *creșterea vitelor*. In zona muntoasă se găsesc cele mai multe *oi, capre și cai*. In celelalte zone sunt: *boi, vaci, oi, cai și bivoli*.

Din Dunăre și din lacurile marginase, și mai cu seamă de prin bălțile din Dobrogea, se scot mari cantități de *pește*.

Cele mai însemnate dintre **industriile** noastre sunt :

Extragerea sărei și a petrolului, apoi olăria, sticlăria, fabricarea varului și pietrelor de moară. Se fabrică apoi hârtia și zahărul.

Scândurile de brad, precum și alte lemne de construcție, se fabrică prin toată regiunea muntoasă și constituie industria cherestelei.

Se mai fabrică apoi prin orașe *bere, ulei de in, de cânepă și de rapiță, lumânări de seu și de ceară*. Se tăbăcesc *pieile*.

In fine, diferitele *țesături de lână velințe, fote, scoarțe*, frumos cusute de țărănci și *postavuri* prin fabrici și pe la țară. Cu postav se fac ilicele. *Borangicul* se țese de către româncile noastre, și cu el se fac marame, cu care țărăncile își acopăr capul. Cele mai frumoase se găsesc în județele Argeș, Muscel și la Târgu-Ocna.

Comerțul țării noastre se face mai cu toate țările din Europa.

Se exportă mari cantități de cereale, piei și diferite alte produse. Se importă tot felul de mărfuri, mașini, stofe și altele.

Orașele cele mai mari și mai populate sunt :

București. — Orașul București (280.000 loc.), este capitala regatului român și reședința de iarnă a Regelui. El este scaunul guvernului, al parlamentului și al tuturor autorităților superioare. In acest oraș se află toate școalele, de la cea primară până la Universitate. Bucureștii este cel mai industrial și mai comercial oraș din toată țara.

Iași (95.000 loc.). Așezat pe Bahluiu. Este capitala județului Iași. A fost capitala Moldovei până la 1859, când s'au unit principatele. Posedă ca și Bucureștii tot felul de școli mari și mici, industrie însă mai puțină.

Ploești. — Așezat între Prahova și Teleajen. Capitala județului Prahova. Este după București orașul cel mai industrial din țară. Are multe fabrici.

Craiova. — Așezată aproape de Jiu. Capitala județului Dolj și orașul cel mai comercial din toată *România din dreapta Oltului*.

Galați. — Capitala județului Covurlui. Cel mai mare port al României pe Dunăre. Aci se încarcă toate grânele Moldovei și se importă multe mărfuri din streinătate.

Brăila. — Așezat ceva mai spre Miază-zi de Galați. Port pe Dunăre tot așa de important ca și Galații.

Constanța. — Capitala județului Constanța. Cu facerea podului de la Fetești, Constanța a devenit portul cel mai însemnat al țării pe marea Neagră.

Sulina. — Așezat la gura brațului Sulina. Pe aci intră și ies toate corăbiile care merg spre Galați încărcate cu mărfuri streine și care se întorc înapoi încărcate cu cereale.

Botoșani, capitala județului Botoșani. Este orașul cel mai important din Nordul României dintre Milcov și Prut.

Dintre celelalte porturi dunărene, cel mai important este *Giurgiul*, capitala județului Vlașca.

După acestea vin întâi *Turnul-Severin*, apoi *Călărași*, *Turnul-Măgurele*, *Calafat* și *Oltenița*.

Dela București pleacă **căi ferate** în toate direcțiunile.

Liniile principale sunt:

a) București-Vărciorova, prin Titu, Pitești, Slatina și Craiova. Din această linie principală se desprind spre munți: Titu—Târgoviște—Pucioasa; Golești—Campu-Lung;—Pitești—Curtea de Argeș;—Piatra—R.-Valcea, și Filiași—Târgu-Jiu. Spre Dunăre se desprind: Costești,—Turnu-Măgurele, Piatra—Corabia prin Caracal și Craiova—Calafat.

b) București—Ițcani, prin Ploești, Buzău, R.-Sărat, Focșani, Adjud, Bacău, Roman, dimpreună cu liniile laterale spre Iași, Botoșani și Dorohoiu; apoi linia Galați—Dorohoiu prin Mărășești, Tecuci, Bârlad, Vaslui și Iași; apoi Iași—Ungheni.

c) București—Giurgiu, prin Jilava și Comana.

e) București—Predeal, prin Ploești, Câmpina și Sinaia.

De-alungul unora din aceste căi ferate se află șosele, care conduc dela un capăt până la celalt al țării. Acestea sunt șosele *naționale*.

O mare parte din râurile noastre servesc drept căi de transport cu plutele al produselor de prin regiunea munților. Astfel sunt râurile: Oltul, Argeșul, Siretul, Bistrița, Moldova, Troțușul, Buzăul și mai cu osebire Prutul, pe care pot circula și vase mici până aproape de Huși. Pe aceste râuri se transportă cu plutele, mai cu seamă lemnăria. Pe canalul Borcea și pe Prut se transportă cu vapoare cantități mari de cereale.

Dunărea însă este calea navigabilă cea mai importantă a țării. Pe acest fluviu plutesc o mulțime de vapoare încărcate cu cereale, lemne, sare și tot felul de mărfuri.

Plutirea corăbiilor noastre pe mare și-a luat un avânt mare. Marina noastră comercială numără 8 vase mari și multe altele mai mici. Marina militară se compune din mai multe vapoare de resbel.

PROVINCIILE LOCUITE DE ROMANI

Prin statele din jurul țării și prin altele mai depărtate, se găsesc ținuturi cu locuitori băștinași Români. Românii sunt așezați prin acele locuri din vremuri foarte vechi și au meritul de a-și fi păstrat limba și obiceiurile strămoșești neatinse. Cea mai frumoasă provincie și cea cu mai mulți Români este **Transilvania**.

Celelalte ținuturi sunt: **Maramureș**, țara **Crișurilor și Temișana**, cari împreună cu Transilvania, sunt sub stăpânirea Ungurilor; și **Bucovina**, stăpânită de Austriaci. Impărăția, care le cuprinde pe toate acestea, este vecina noastră din spre Apus anume Austro-Ungaria.

Basarabia, este provincie supusă împărăției rusești din Estul țării noastre.

Macedonia, este provincie a imperiului turcesc situat în spre Sud, la care ajungem trecând prin Serbia sau Bulgaria.

Transilvania.

Transilvania este mărginită la Răsărit și Maiză-zi cu România, de care se desparte prin munții Carpați. La Miază-noapte se mărginește cu Maramureșul, de care se desparte prin munții *Rodnei*, iar la Apus cu ținutul Crișurilor și cu parte din Temișana.

De cele patru părți solul Transilvaniei este înălțat, formând un fel de podiș pătrat. Partea cea mai muntoasă este cea mai vecină cu județul Buzău, unde se ridică de o parte și de cealaltă a Oltului, munții *Hârghita* și lanțul *Ciucului*.

Restul Transilvaniei este deluros și nu găsim câmpie întinsă decât pe valea râului Bârsa.

Transilvania este brăzdată de trei văi adânci, pe unde curg trei râuri principale: *Sameșul*, în partea de Miază-noapte, pe a căruia ramură mai mică este *Olușul*, capitala Transilvaniei; *Mureșul*, care udă Aradul și care curge prin valea cea mai mânăasă a Transilvaniei și *Oltul*, pe la Miază-zi, în a căruia vale spre Sud este situat orașul Brașov.

Locul de trecere al Oltului în România este pasul *Căimeni* (Turnu-Roșu). Nu departe de Turnu-Roșu, se află *Sibiul*, oraș important din Transilvania și *Blaj*, oraș important la imbinarea Târnavelor.

Maramureșul

Maramureșul se află așezat la Miază-noapte de Transilvania, de care se desparte prin munții Rodnei.

Prin jumătatea despre Răsărit a acestui ținut se înalță munții *Negrii*. Intre aceste două șire de munți este adâncită valea Tisei de sus, care curge spre câmpia din Apus.

Oraș principal în Maramureș este *Satmar* pe Sameș.

Ținutul Crișurilor.

Ținutul Crișurilor, numit de unii Crișana, se cuprinde între Maramureș, Transilvania, Temișana și Tisa, care o desparte de Ungaria.

Ținutul Crișurilor este brădat numai în partea de Răsărit de înălțimile munților Bihorului; iar restul se prezintă sub formă de câmpie întinsă, udată de cele trei Crișuri, care se cheamă *Crișul alb*, *Crișul negru* și *Crișul repede*, pe care se află *Oradia Mare*. Crișul repede este încărcat cu *Bereteul*. Mare parte din această câmpie, este băltoasă și puțin locuită.

Timișana sau Banat.

Timișana este cuprinsă între Mureș, Transilvania, județul Mehedinți și Dunărea, care o desparte de Sârbia și Tisa, care o desparte de restul Ungariei

În partea despre Răsărit, Banatul are *masivul bănățean*, iar la Apus este câmpie întocmai ca în ținutul Crișului.

Afară de Tisa și de Dunăre, care'i formează marginea despre Apus și Miază-zi, Timișana este udată de râul *Timeș*, pe care se află *Lugoș* și care se varsă în Dunăre.

Pe un râu numit Bega, ce curge, paralel cu Timeș, se află *Timișoara*, cel mai însemnat oraș al Banatului.

*

Toate aceste ținuturi sunt împărțite în 30 de comitate sau județe, având fiecare capitalele lor.

Locuitorii acestor ținuturi se ocupă cu plugăria și păstoria. Aceleași grâne, care se găsesc și la noi în țară, le priește și solul de peste munți. Graul, porumbul, orzul, ovăzul, și plante ca inul, cânepa și vița de vie, se cultivă cu mare folos,

Cu industria se îndeletnicește o bună parte din populație. Se găsesc mine de aur, argint, fier, cărbuni de pământ.

Locuitorii acestor țări sunt ca vre-o 6 milioane la număr. Cea mai mare parte sunt Români, 3 milioane, iar restul Unguri, Secui, Sași, Nemți, Ruteni, Slavi, Armeni și alte naționalități.

Românii locuiesc mai pretutindeni, mai cu seamă însă prin munții Transilvaniei.

Românii, cari locuiesc prin munții din Apus ai Transilvaniei, se numesc *Moți*; cei de prin valea Mureșului, *Câmpni*; cei din ținuturile Oltului și Făgărașului, *Otteni*; iar cei de pe lângă Carpații Moldovei de Nord, se numesc *Mărgineni* (Grăniceri).

În vremurile cele mai vechi aceste ținuturi erau locuite de o mulțime de popoare. Dintre aceștia făceau parte **Dacii**. Ei fondară un regat mare, a cărui capitală era în valea Hațegului, unde și azi stau dovadă niște ruine. Pe acești Daci, acum 18 sute de ani, 'i-au supus vitejii Romani, sub conducerea Împăratului Traian, care a fondat aci cea mai înfloritoare provincie romană.

Dacia Traiană, locuită de Romanii contopiți cu Dacii, s'a întins cu timpul de la Tisa până dincolo de Prut. În această direcție de la Vest spre Est, ea coprinse ținuturile Bucovinei, ale Moldovei și ale Basarabiei. Nu mai puțin s'a întins mult stăpânirea romană de la Nord spre Sud, adică de la izvoarele Tisei din Maramureș, până la Dunăre, cuprinzând și vechiul banat al Olteniei, precum și Muntenia. D'abia 150 ani au stat liniștiți locuitorii acestor ținuturi. În al 3-lea veac al erei noastre, s'au retras slujbașii împăratului Roman, iar toată populația de săteni a rămas locului. De la acea populație am moștenit noi și obiceiuri și limbă.

Transilvania a fost în vremuri când sub domnia pământeană, când sub Unguri, până acum vre-o 200 ani, când căzu sub dominația austriacă. Austria, după mai bine de 50 ani, o dete Ungariei, care o stăpânește și azi.

Românii din aceste ținuturi țin de legea ortodoxă, ritul unit și ritul neunit. Cei uniți au primit să fie sub autoritatea Papei de la Roma.

Românii au o mulțime de școli primare și 4 licee: la Năsăud, Brașov, Blaj și Beiuș. La Cluj se află o Universitate.

Bucovina.

Se mărginește la Miază-noapte cu Rusia și Galiția. la Apus cu Maramureșul, la Miază-zi cu Transilvania, la Răsărit cu România și Rusia.

Partea de Apus a Bucovinei este acoperită cu ramurile munților *Negrii*. Dealurile ce se desfac din acești munți se pierd spre Răsărit în șesurile râurilor.

Din acești munți isvorăsc :

Prutul, care udă Cernăuții și curge spre Răsărit.

Siretul, care curge tot spre Răsărit, și intră în România pe la Mihăileni.

De asemenea afluenții Siretului : *Moldova*, *Bistrița* și *Suceava*, care udă *Rădăuții*, în apropierea cărui se găsesc bogate mine de sare și păcură. Tot pe acest râu este și Mănăstirea **Putna**, unde se află osemintele lui Ștefan cel Mare. La intrarea Sucevei în țară este orașul **Suceava**, capitala principatului Moldovei, înainte de a se fi declarat Iașul.

În Bucovina pământul este de o fertilitate mare. Grâne de tot soiul și păduri întinse ocupă toată țara. De aceea s'au stabilit aci multe popoare.

Pe lângă Români mai sunt tot atâția Ruteni, apoi Nemți, Evrei și alte naționalități.

Bucovina este supusă imperiului Austriei și se împarte în opt districte.

Basarabia.

Această provincie se află cuprinsă între Nistru, brațul Chilia (Dunărea), Prutul, care o desparte de România și Bucovina. Solul Basarabiei este o câmpie intreruptă de câteva dealuri, care o străbat dela Nord la Sud.

În partea de răsărit, Basarabia este udată de *Nistru*, de la Hotin și până la vărsarea sa în marea Neagră. În partea de Apus această țară este udată de *Prut*. Spre Sud, pe lângă Dunăre, se află lacurile: *Ialpușul*, *Cahul*, *Catalpușul*, *Chitaiia* și altele.

Populațiunea Basarabiei se compune din Români, în număr de un milion; iar restul Ruși, Bulgari și alte neamuri.

Astăzi Basarabia este o provincie *rusească*, împărțită în 10 districte.

Printre orașele Basarabiei deosebim pe cele următoare:

Chișinău, situat pe râul Bâcu, este capitala Basarabiei și scaunul guvernatorului acestei provincii.

Cetatea-albă, situată pe limanul dela gura Nistrului. Oraș însemnat pentru luptele Românilor, Turcilor și Rușilor.

Tighina, situat pe Nistru. Oraș întărit și renumit de asemenea pentru luptele Românilor cu Turcii.

Ismail, situat pe brațul Chilia. Oraș populat în mare parte cu Români.

Cahul, **Bolgrad** și **Reni**, au fost, împreună cu Ismailul, orașe românești până la 1878, când au trecut la Rusia prin tratatul dela Berlin, încheiat în acel an.

Populația Basarabiei este compusă din agricultori, păstori și pescari. Afară de vitele cornute, *carii* d'aci sunt renumiți prin forța și mărimea lor.

Macedonia.

Neamul românesc locuiește și prin Macedonia.

Această provincie ține de Turcia și se află cuprinsă între Sârbia și Bulgaria la Miază-noapte; Rumelia și Turcia la Răsărit; Archipelagul și Grecia la Miază-zi; Albania la Apus.

Macedonia este brăzdată mai pretutindeni de ramurile *Pindului* și ale *Balkanilor*, care se prelungesc până în Archipelag, unde formează peninsula *Chalchi*.

dica. Printre aceste ramuri se scurg fluviile *Mesta*, *Struma* și *Vardarul*, care se varsă în Archipelag.

O parte din locuitorii din Macedonia sunt Români. Ei se numesc *Armâni*, li se mai zice *Cuțo-vlahi*. Ei locuiesc mai toți adunați prin districtele Monastir, Salonic și Janina. Numărul lor este de vre-o 800.0000. Mai sunt apoi Sârbi, Greci și Evrei și Bulgari.

Noțiuni istorice. — Macedonia a făcut parte din Imperiul Bizantin până acum patru sute de ani, când a fost cucerită de Turci. De atunci și până astăzi ea a rămas sub stăpânirea turcească.

Printre orașele din Macedonia deosebin pe cele următoare:

Bitolia (Toli-Monastir), situat în centru. Se poate lua drept capitala Macedoniei. Are un liceu românesc.

Ohrida, situat mai la Apus de Bitolia, pe lacul Ohrida, care se află la poalele Pindului.

Vodena, situat mai spre Miază-zi de Bitolia, este un oraș format în mare parte de Români.

Salonic, port la Archipelag.

Seres, însemnat prin industria mătăsii și prin vinurile sale.

Românii, așa dar, se împart în 2 părți:

1) *Români liberi, cari trăiesc în regatul României și* 2) *Români supuși cari sunt răspândiți prin Transilvania, Banatul Temișan, Țara Crișului, Maramureș, Bucovina, Basarabia și Macedonia.*

